

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

**FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA TĚLESNÉ A SPORTOVNÍ VÝCHOVY**

**INTEGROVANÁ VÝUKA TĚLESNÉ VÝCHOVY A ANGLICKÉHO
JAZYKA NA 1. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Marie Pavelková

Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Mgr. Gabriela Kavalířová, Ph.D.

Plzeň, 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 11. dubna 2016

.....

vlastnoruční podpis

Ráda bych poděkovala Mgr. Gabriele Kavalířové Ph.D. za odborné a trpělivé vedení při tvorbě diplomové práce, Marie Tite za pomoc s jazykovou korekturou, rodině a přátelům za podporu.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	5
1 ÚVOD	6
2 CÍL A ÚKOLY PRÁCE.....	7
3 TEORETICKÁ ČÁST.....	8
3.1 Charakteristika dětí mladšího školního věku	8
3.2 Dětská hypokineze jako fenomén dnešní doby	10
3.3 Integrovaná výuka	11
3.3.1 Pedagogické kurikulum.....	13
3.3.2 Problematika zavádění integrované výuky do našich základních škol.....	17
3.3.3 Integrovaná výuka a tělesná výchova.....	18
3.4 Metoda CLIL.....	20
3.4.1 Plánování vyučovací jednotky	23
3.4.2 Scaffolding	24
3.5 Učení	25
3.5.1 Proces učení	26
3.5.2 Kinestetický učební styl	28
3.5.3 Metoda Helen Doron Early English	29
4 PRAKTICKÁ ČÁST.....	33
4.1 Aplikace kinestetického učebního stylu v hodinách anglického jazyka	34
4.2 Výuka anglického jazyka v hodinách tělesné výchovy	52
5 DISKUZE.....	61
6 ZÁVĚR	64
SUMMARY	65
POUŽITÁ LITERATURA.....	66
PŘÍLOHA	69

SEZNAM ZKRATEK

CLIL – Content and Language Integrated Learning

HDEE – Helen Doron Early English

ITV – Integrovaná tematická výuka

RVP – Rámcový vzdělávací program

ŠVP – Školní vzdělávací program

1 ÚVOD

Tato diplomová práce se zaměřuje na stále více diskutované téma v dnešní společnosti a to dostatek pohybu u dětí mladšího školního věku a moderní výukové formy a metody. Je nevyhnutelnou pravdou, že stále přibývá dětí s nadváhou a problémy v oblasti tělesného projevu. Dítě v současné době má spíše zájem o pasivní druh zábavy a aktivity jak ve školní tak i mimoškolní činnosti. Na druhé straně nabídka výuky cizích jazyků se objevuje na více základních školách již od 1. ročníku, vznikají nová výuková centra, která se zaměřují na děti již v předškolním věku, a existuje celá řada metod, které zaručují nejefektivnější způsob výuky a poznání cizího jazyka. V současné době se těší největší popularitě v naší zemi anglický jazyk. Sama mám zkušenosti jak s pohybovou přípravou dětí, tak s výukou anglického jazyka metodou, která využívá právě zmíněný pohybový styl výuky velmi často. Proto jsem se rozhodla zaměřit tuto práci na propojení výuky cizích jazyků a pohybových forem učení. Na českém trhu je nedostatek odborné literatury k této problematice, tudíž tato diplomová práce by měla sloužit jako zdroj aktivit a nápadů do výuky pro pedagogické pracovníky, kteří pracují se žáky prvního stupně základní školy.

Teoretická část práce se zabývá problematikou vývoje dětí mladšího školního věku, snížením frekvence pohybové aktivity u dětí a podrobně se věnuje tématu integrované výuky. Právě tato výuka se totiž stává v poslední době velmi populární hlavně na prvním stupni základní školy. Dále se zde podrobněji hovoří o metodě integrované výuky anglického jazyka s názvem Content of Language Integrated Learning a samozřejmě kinestetickém učebním stylu. Obě tyto metody se dají využít v rámci jakékoliv hodiny na prvním stupni základní školy, je tedy možné některé metodické hry popsané v praktické části využít transparentně napříč celým kurikulem. Druhá část práce se týká vytvoření metodického materiálu, který lze aplikovat do hodin anglického jazyka a tělesné výchovy. Jedná se o didaktické hry a pohybové aktivity, které budeme aplikovat do výuky na vybrané základní škole.

2 CÍL A ÚKOLY PRÁCE

Cíl

Cílem této diplomové práce je navrhnout a realizovat kinestetický učební styl ve vyučovacích jednotkách anglického jazyka a aktivity pro podporu výuky anglického jazyka ve vyučovacích jednotkách tělesné výchovy na prvním stupni základní školy.

Úkoly

Návrh pohybových aktivit a didaktických her.

Úprava pohybových aktivit a didaktických her dle školního vzdělávacího programu, tematického plánu a projektů.

Realizace kinestetického učebního stylu v hodinách anglického jazyka na prvním stupni základní školy.

Realizace aktivit pro podporu výuky anglického jazyka v hodinách tělesné výchovy na prvním stupni základní školy.

Úprava realizovaných návrhů a modifikace didaktických her.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 Charakteristika dětí mladšího školního věku

Z hlediska vývojové psychologie je toto období plné velkých změn v životě jedince. Hned na začátku období se jedinec ocitá na prahu své povinné školní docházky a probíhá u něj velké přizpůsobování se novému prostředí. To souvisí i s osvojováním si nových sociálních rolí, které sebou přináší řadu povinností. Ty jsou pak neustále sledovány a hodnoceny. Až do desátého roku života se vyvíjí růst centrální nervové soustavy a nervových vláken v mozku. Velký posun zažívá jemná motorika, které se doposud zatím nevyvíjela. Hrubá motorika je naopak ustálená a dítě má silnou potřebu pohybové aktivity, která by neměla být nikterak omezována. Hlavní činností se stává učení, které souvisí s procesem intelektualizace a uvědomělosti psychické činnosti. Dítě se více orientuje na realitu a představivost a snění, které je typické pro předškolní věk se postupně vytrácí. Toto období bývá někdy proto nazýváno realistickým obdobím. Dítě si už postupně hledá své zájmy a koníčky, velmi oblíbenou oblastí se stává příroda, sport nebo technika. Pro toto období je typické zapálení pro jeden daný obor a tak se stává, že děti jsou celkem solidními odborníky pro tento obor, například znají všechny výsledky fotbalové ligy apod. Současně se rozvíjí i smysl pro humor a v četbě pomalu přestávají převládat dětské pohádky. Dochází ke zdokonalování řečových schopností a dovedností díky školnímu prostředí. V průběhu vyučování si děti osvojují mnoho nových pojmů, slov či slovních spojení. Slovní zásoba se dokonce zdvojnásobuje. (Helus, 2004, str. 206)

Významnou roli hraje i pozitivní hodnocení a úspěšnost dítěte, protože dítě se dostává do nových situací, při kterých je často hodnoceno. V souvislosti se svým vstupem do školy dítě mocně prožívá potřebu obstát, předvést se v tom nejlepším, mít úspěch a sklidit pochvalu (Helus, 2004, str. 206).

U dítěte, které je pravidelně pozitivně odměňováno se aktivizuje řada kladně ceněných vlastností osobnosti, například pílě, cílevědomost, odpovědnost, soustředěnost, zdravá ctizádostivost. Pokud by docházelo k opakovanému negativnímu hodnocení, může se u

jedince objevit stres a frustrace. Jedinec se stává emočně stabilnějším, city jsou trvalejšího rázu a obecně nastává klidné období bez bouřlivých projevů a afektů.

Je třeba navozovat situace kdy je dítě vystaveno faktu, že právě on či ona vstupuje do centra pozornosti, mluví před ostatními lidmi apod. Sebe reprezentace je zdrojem získání nové sebedůvěry v sebe sama, avšak u některých dětí se objevuje stud nebo i strach. Získáním zkušeností tyto pocity postupně oslabíme, až vymizí. Školní prostředí je pro tento proces ideální, avšak musíme postupovat velmi obezřetně, abychom dítě nevystavili příliš vysokému stresu a tlaku okolí.

Dětský jedinec si začíná všimnout i mezilidských vztahů okolo sebe a okolo osmého věku dítěte se začíná projevovat i zájem o druhé pohlaví. Sigmund Freud hovoří o období latence. Stále významnou činností je hra. Pouze je reálnější a složitější a do popředí se dostává i soutěživost. Pohybové hry patří v tomto období k nejoblíbenějším. I když dítě v dnešní době dává přednost pasivním formám hry, jako jsou počítačové hry či televizní zábavné pořady. Obecně je toto období z pohledu psychologů považováno za klidové a bezproblémové, přestože se zde odehrává několik velkých životních změn. U 10% dětí se vyskytuje koktavost. Některé neurotické projevy se mohou zafixovat, jiné mají sestupnou tendenci, jako např. pomočování, koktavost, ranní zvracení apod. (Novotná, Hříchová, Miňhová, 2004, str. 51)

Děti v mladším školním věku se také podílejí na drobných pracích v rodině, většinou velmi ochotně. Důležité je příznivé rodinné klima a nespočet společných činností v rámci rodiny, například výlety, pomoc při učení, hraní společenských her aj. Nesmíme zapomínat, že dítě je v tomto věku náchylné k emočním odchylkám, obzvlášť v období přechodu z mateřské školy do školy základní. Myšlení dětí je velmi rozvinuto, postupně je opouští bujná dětská představivost a do popředí se dostává realismus. Děti se zajímají o své okolí, o to jaká je skutečnost, chtějí ji poznat velmi podrobně a objektivně. To souvisí i s obdobím, které E. Erikson označuje jako období pýle a snaživosti. Dítě je od přírody zvědavé, ale v této fázi je důležité nezapomínat na pochvalu, pozitivní ohodnocení jeho práce, aby nedocházelo k opačnému efektu. A to ke sníženému sebehodnocení, pocitům méněcennosti, následně ke zhoršení pozornosti například během výuky ve škole a studijních výsledků. Dítě v některých případech až rezignuje a zvyšuje se i jeho hladina úzkosti, narušuje se jeho motivace. Některé děti se vyrovnávají s touto

náročnou životní situací po svém a snaží se na sebe upozornit šaškováním, uličnictvím apod. (Čáp, Mareš, str. 230, 2001)

3.2 Dětská hypokineze jako fenomén dnešní doby

Česká republika se nachází ve středu evropské vyspělé civilizace, která je momentálně centrem blahobytu, kdy většina naší populace má dostatečný zdroj financí, aby se mohla nadprůměrně zaopatřit. S tím souvisí například i pravidelná konzumace chutných a energeticky velmi bohatých potravin. Většina rodin využívá k přepravě do škol či zaměstnání osobní automobily či jiné dopravní prostředky, kde v pracovní či školní době velká část populace stráví několik hodin sezením a pohyb využívá jen, když je to nutné a situace si to žádá. Proto mimo jiné chybí dětem a mládeži přirozený i řízený pohyb, který by mohl kompenzovat nadměrný energetický příjem i pravidelné sezení a nepohyblivost (Svobodová, Vaculíková, Hlavoňová, 2015, str. 16).

S hypokinezí, tedy pohybovou chudostí, souvisí řada civilizačních chorob, které se dříve vyskytovaly spíše u dospělých jedinců, dnes se však čím dál tím více objevují u dětí mladšího školního věku či dokonce předškolního věku. Jednou z nich je obezita, nadměrná tělesná nadváha. V roce 2010 se vyskytovalo v naší české populaci 18,8% chlapců a 6,9% dívek s udávanou vyšší než normální hmotností ve věku 13 let (Svobodová, Vaculíková, Hlavoňová, 2015, str. 17). Ruku v ruce s nadměrnou tělesnou hmotností jdou i jiné zdravotní obtíže jako je vysoký cholesterol a vysoký krevní tlak.

Velký problém představuje fakt, že vnější podněty, které vytvářejí nabídku volnočasových aktivit pro děti, jsou dost často spojeny s pohodlím a nepohyblivostí. Dokonce se mluví o tzv. medializovaném či konzumním dětství (Helus, 2004, str. 64). Média, ať už je to televize, počítač nebo tablet se stávají každodenní součástí našich životů, tudíž i těch dětských. Právě tablety jsou vytvářeny s intuitivním ovládním, takže i dítě v batolecím věku je schopno ovládat některé základní funkce tohoto zařízení. Je velkou výhodou, že jsou děti schopny sami dohledat informace prakticky o čemkoliv a rozšiřovat tak své znalosti a dovednosti, nicméně na druhé straně dochází ke snížení vlastního sebehodnocení, rozvoji v oblasti mravní a sociální či k úplné psychické nepohodě (Svobodová, Vaculíková, Hlavoňová, 2015, str. 16). Dítě díky technické

vyspělosti a snadné dostupnosti není nijak nuceno vykonat určitou fyzickou aktivitu za ziskem informací či k dohledání sociální interakce, například s kamarádem z vedlejšího bytu.

Dříve velmi oblíbená aktivita, jít ven s kamarády na hřiště, pomalu mizí ze života dětí a nahrazuje ji aktivita jiná, tedy ta pohodlnější pro dítě. Můžeme také pozorovat zvětšující se rozdíl mezi dětmi, které žijí ve městech a dětmi, které vyrůstají na vesnici či v menších městech, kde je lepší prostředí a více možností k rozvoji spontánního pohybu u dětí.

Současné školství se sice neustále snaží o rozvoj a proměnu, ale pořád převládá styl výuky takový, že jsou velké nároky kladeny na znalosti a vědomosti žáka, což vyžaduje více času stráveného v klidových polohách, kdy se žák učí nazpaměť danou látku. Poznávání a objevování v rámci výuky je méně časté, přitom je podloženo výzkumem, že při učení si nejvíce člověk zapamatuje to, co si sám vyzkoušel a na co sám přišel a objevil (Mareš, 2013, str. 32). Je samozřejmé, že tento způsob výuky je spojen s velkým množstvím pohybu. Pravidelný pohyb zajišťuje tělesné a psychické zdraví v průběhu dospívání a růstu, zvyšuje úroveň fyzické zdatnosti a vytváří pozitivní vztah k pohybu obecně. Je zdrojem spektra benefitů jako je snížení rizik některých druhů rakovin, zlepšení psychosociálního zdraví, zvýšení funkční úrovně pohybových schopností, snížení rizika chorob srdce, zlepšení celkové kvality života (Svobodová, Vaculíková, Hlavoňová, 2015, str. 19). A proto je pohybová aktivita nezbytná pro vývoj každého člověka.

Každý pedagog by se měl snažit promítnout do své výuky co nejvíce pohybových aktivit a formulovat cíle jednotlivých vyučovacích hodin tak, aby bylo možno pohybové aktivity využít v co největším možném rozsahu.

3.3 Integrovaná výuka

Pojem integrace se objevuje v pedagogice ve spojitosti s různými oblastmi. Integrovaná škola je pojem, který se věnuje začlenění handicapovaných žáků do normální školy, malotřídním školám aj. Integrované vzdělávání představuje zapojení žáků se specifickými potřebami do běžných škol. Integrovaná výuka se zabývá propojením

obsahu učiva různých předmětů v jeden tematický celek s cílem komplexního poznání využitelného pro praktický život. (Podroužek 2002)

Integrovaná výuka souvisí s třemi dalšími jevy, které jsou:

1. Konsolidování učiva
2. Koncentrování učiva
3. Koordinace učiva

Konsolidování učiva je chápáno jako sjednocení, spojení obsahů různých předmětů v jeden samostatný učební předmět, například spojení dějepisu a občanské nauky apod. Každé učivo řeší problematiku z úhlu pohledu svého vědního oboru, jedná se v podstatě o intra předmětový přístup, kdy je vybraná tematika začleňována do výuky podle úrovně pohledu jednotlivých oborů. Z těchto oborů je předmět spojován. Pro tento způsob integrace je nejdůležitější si uvědomit, které předměty chceme spojovat.

Koncentrování učiva je bráno jako soustředění a řešení dané problematiky předmětu současně. Dochází k vytvoření nového učebního předmětu, který spojuje různé pohledy na problematiku v jeden celek.

Koordinace učiva je součinnost nebo spolupráce vycházející z principu využití a aplikace obsahu nebo formy jednoho učebního předmětu druhým. Koordinace může být v podstatě u jakýchkoli předmětů, ale v praxi bohužel dochází k porušení logické struktury a obsahu dílčích učebních předmětů. Spolupracují tedy spolu ty předměty, u kterých se tomuto jevu můžeme vyvarovat, například zeměpis – dějepis nebo zeměpis – občanská nauka. Samotná integrovaná výuka přímo vybízí k zařazení do výuky v současné škole, protože se při ní uplatní mezipředmětové vazby a dojde k propojení teoretických znalostí a poznatků s praktickou činností žáka tak jak to vyžaduje Rámcový vzdělávací program (RVP).

Dalším způsobem, jak aplikovat integrovaný styl výuky do vyučování může být projektové vyučování, kdy si učitel vytváří plán výuky na určitou dobu, využívá často při realizaci kooperativní výuku a vyústěním mohou být i projektové dny, kdy se zapojí celá škola a všichni žáci řeší společně problematiku a úkoly daného tématu. Pro realizaci

integrované výuky je nezbytné vytvořit integrované kurikulum, které se opírá o nezbytné prvky kooperace, koncentrace a konsolidace obsahu jednoho učebního předmětu druhým.

3.3.1 Pedagogické kurikulum

Pojem, který se u nás objevil až v 90. letech 20. století a dodnes není jednoznačně definován. Dříve byl nahrazován různými pojmy jako například učivo, obsah, učební osnovy, obsah vzdělání a další. Jedná se o pojem, který shrnuje problematiku vzdělávání a zároveň ji i specifikuje.

Pedagogický slovník přiřazuje k tomuto pojmu tři základní významy. Za prvé je brán jako vzdělávací program, plán či projekt, za druhé jako vzdělávací obsah studia a jeho průběh a za třetí jako obsah zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole. V sociologickém slovníku je kurikulum bráno jako samotný proces výuky nebo jako popis organizovaných procesů výuky. Někteří autoři (citace) chápou kurikulum jako celek učebního plánu nebo jako komplexní plán výuky ve třídě či jako teorii o obsahu vzdělávání. Kurikulum patří k nejdůležitějším školským dokumentům, proto se na jeho tvorbě podílí vláda a příslušná ministerstva, která zabezpečují vzdělání dětí a mládeže. Tento celostátní program nese název národní kurikulum a vytváří opěrný systém pro náš Rámcový vzdělávací program, podle kterého si pak každá škola vytváří svůj Školní vzdělávací program. V současnosti je platný Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání z roku 2013. Tento dokument stanovuje formální kurikulum, obsahuje cíle a obsah vzdělání. V tomto dokumentu nalezneme dva způsoby realizace školního kurikula. Prvním způsobem je předmětové kurikulum, které představuje tradiční formu vzdělávání. Druhým způsobem je integrované kurikulum, které umožňuje využívat integrace a slučování jednotlivých předmětů, tedy vzdělávacích oblastí.

Porovnání tradičního a integrovaného kurikula s ohledem na strukturaci a koncipování obsahu:

Předmětové kurikulum:

Atomizuje poznání, zaměřuje se jen na obsah a rozsah učiva, předává hotové poznatky.

Realita je uměle rozdělena (roztržena) na oddělené části. Stejně učivo je žákům předkládáno v různých časových dimenzích, je spojováno s odlišnými přístupy, rozdílnou specifickou terminologií a rozdílných souvislostech.

Nejsou rámcově respektovány vztahy a souvislosti mezi vzdělávacími obsahy různých učebních předmětů mnohdy i v rámci jednoho učebního předmětu.

Typické je využívání bilaterálních mezipředmětových vazeb v učivu, mnohdy jen formálně.

Navazuje na tradici učitelské přípravy u nás, tj. dvouoborové učitelské studium.

Učivo více specializováno a probíráno do hloubky.

Odpovídá vžitým stylům práce učitelů a žáků a neodporuje tradici.

Integrované kurikulum:

Integruje poznání, zaměřuje se na vztahy a souvislosti v učivu.

Realita je žákům předkládána uceleně, většinou v cyklicky se opakujících dimenzích, jedním logickým přístupem a se sjednocenou terminologií.

Jsou většinou respektovány vztahy a souvislosti mezi vzdělávacími obsahy různých učebních předmětů a je podporováno celistvé (propojené) chápání skutečnosti žáky.

Typické je využívání nejen bilaterálních, ale i multilaterálních mezipředmětových vazeb v učivu.

Vyžaduje zavést odlišnou profesní přípravu učitelů zaměřenou na širší předmětový základ, např. víceoborové učitelské studium.

Menší specializace učiva. Nedodržení základních principů integrace může způsobit nelogičnost a povrchnost probíraného učiva.

Zavádí odlišné koncipování učiva odporující vžitým způsobům práce z hlediska obsahového i organizačního. (Podroužek, 2002. s. 10)

Při sestavování obsahu učiva v rámci integrované výuky je nezbytné vymezit si referenční rámec učiva, který umožňuje spojovat jednotlivé obsahy učiva a současně lze díky němu vytvořit podklad pro zpětnovazební informaci. Díky referenčnímu rámci učiva můžeme spojit dřívější poznatky s novými a vytvořit podstatu koncipování učiva. „Mezi tradiční způsoby koncipování učiva lze zařadit např.:

- a) *Koncipování učiva podle ročních období (fenologické koncipování učiva), kdy věci a jevy v přírodě a společnosti jsou koncipovány na základě střídání ročních období (ročních cyklů) a probíhajících změn v přírodě i ve společnosti, např. integrovaná témata „Zima je tady“, „Jarní příroda“, „Život na podzim“ apod.*
- b) *Epizodické koncipování učiva, kdy věci a jevy v přírodě a společnosti jsou součástí určitého zvoleného tématu, který ohraničuje danou problematiku a vytváří tak určitý obraz (epizodu) ze života v přírodě či společnosti, např. integrované téma „U lékaře“, „V hájovně“, „Život v továrně“ apod.*
- c) *Regionální (domovědné) koncipování učiva, kdy věci a jevy v přírodě a společnosti jsou seskupovány na základě charakterizování různě širokého regionu s postupným rozšiřováním akčního radia, tj. např. okolí domova (vesnice – město – okres – kraj – stát). Příkladem takových integrovaných témat je „U nás doma“, „Naše město“ apod.*
- d) *Koncipování podle biotopů (ekologické koncipování učiva), kdy věci a jevy jsou seskupovány podle výskytu v daných biotopech tak, jak je mohou žáci sledovat v přírodě, např. integrovaná témata „V lese“, „U rybníka“ aj. Tento způsob je často využíván v přírodopise u učiva ekologického charakteru.*
- e) *Koncipování podle vědních systémů, kdy věci a jevy jsou seskupovány na základě systematických kritérií jednotlivých vědních oborů, zejména pak biologie a geografie, např. integrovaná témata „Obratlovci“, „Horniny a nerosty“, „Vodstvo Evropy“ apod.*
- f) *Koncipování podle časové chronologie, kdy věci a jevy jsou seskupovány podle umístění v časové přímce a důraz je kladen na jejich posloupnost. Tento způsob je velmi častý u historie, literatury apod., např. integrovaná témata „Život ve starém Římě“, „Egyptská kultura“, „Středověk“ apod.“ (Podroužek, 2002, s. 21)*

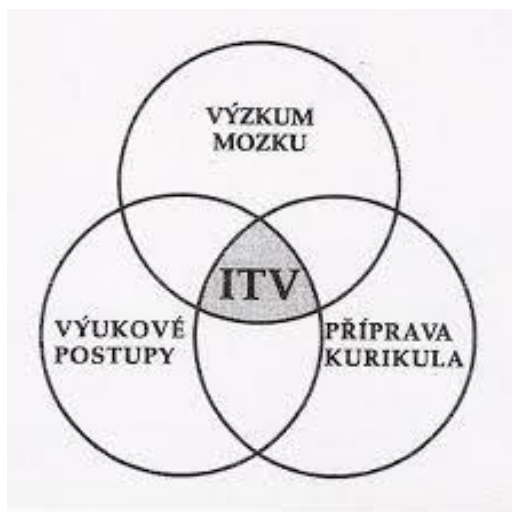
Výše uvedené referenční rámce jsou základním vodítkem, jak shromažďovat učivo a strukturovat jeho obsah tak, aby nebyly porušeny logické spoje pochopitelné pro určitou věkovou skupinu žáků.

V současných českých školách je integrovaná výuka omezena pouze na první stupeň základní školy. V učebních plánech jsou zařazeny syntetické učební předměty – „Prvouka“, „Přírodověda“ a „Vlastivěda“. V těchto učebních předmětech dochází k integraci několika vědních oborů, které vytváří jeden vzdělávací celek.

V Prvouce se koncentruje zejména geografie, sociologie, historie a biologie, v přírodovědě biologie, chemie, fyzika, ekologie, geologie a ve vlastivědě sociologie, historie, geografie. Všechny tři předměty byly dříve problematicky vymezovány a určovány, díky jejich velké variabilitě a nemožnosti zařadit se k určité vědní disciplíně.

Podle americké pedagožky Susan Kovalikové je integrovaná tematická výuka (ITV) také důležitý prostředek k pochopení fungování přirozeného okolního světa. Proto vychází při koncipování různých schémat ITV a kurikula, na prvním stupni základní školy, z přírodovědného oboru a společenských věd. Ty představují interakci člověka s přirozeným světem okolo nás. Model ITV je založen na třech principech, které se jsou na sobě vzájemně závislé.

Prvním principem je, že výzkum mozku nám poskytl takový pohled na učení, jako nikdy předtím v historii civilizace. Tyto vědomosti se musí stát základem pro všechna rozhodnutí, která mají za cíl zlepšení výkonu žáka i učitele. Druhý princip rozebírá postupy učitelů při výuce, neboli schopnost vést efektivně veškerou výuku v rámci celé třídy. Je ztělesněním poezie, když učitel umí pracovat s třiceti žáky, z nichž každý má jiné zázemí a potřeby, s kurikulem, které žáky motivuje a současně, z nichž vytváří ty, kteří budou jednou přispívat společnosti. Aby učitelé využili tohoto umění i vědy, je nezbytné, aby si neustále doplňovali nejnovější poznatky a dovednosti. A za třetí, příprava kurikula nesmí být svěřena vydavatelům učebnic. Kurikulum se musí tvořit na základě požadavků a potřeb žáků. Musí vznikat na podkladě znalostí a porozumění, které může mít jen učitel ve třídě, s porozuměním žákům i společenství lidí, ve kterém žijí. ITV je průnikem všech tří oblastí, je možností jak vytvářet mozkově souhlasné učební prostředí pro žáky i učitele. (Kovalik, 1995, s. 22)

Obrázek 1: Model ITV (Kovalik, 1995, str. 22)

3.3.2 Problematika zavádění integrované výuky do našich základních škol

Vzhledem k tomu, že v našem školství není integrovaná výuka již zavedenou tradicí, je nutné se zabývat tímto problémem prakticky i teoreticky a zvážit všechna negativa i pozitiva. Učitelé si nejprve v první fázi hledají shodné části obsahů různých předmětů pomocí jednoduchého srovnávání. Poté přichází druhá fáze, kdy učitel hledá shodu s ostatními vyučujícími dalších předmětů a společně vytváří integrované téma a základní obrys výuky. Ve třetí fázi se zkouší komplexní projekt a pomocí hodnocení a zpětných vazeb se upraví do konečné podoby. Ve výuce se pak využívají jen úspěšná témata. Při dalším vývoji integrovaného kurikula bude nezbytné se zabývat zkvalitněním v oblasti praxe a organizace.

Pozitiva integrované výuky

Integrovaná výuka je moderní způsob výuky, který zpestří tradiční vyučování.

Dochází k většímu tvůrčímu uplatnění učitelů.

Žáci se více seberealizují, převládá praktické zaměření výuky.

Pohled na učivo jako na komplexní problematiku, větší přiblížení se reálnému životu.

Integrované kurikulum je stejně rovnoprávné jako předmětový způsob vyučování.

Negativa integrované výuky

Pedagogičtí pracovníci jsou nedostatečně připraveni, chybí podpora vzdělávání mladých pedagogů.

Většina pedagogů se zaměřuje ve své aprobaci na dva předměty, integrovaná výuka ale vyžaduje rámcové seznámení se s ostatními předměty.

Systém vzdělávání učitelů z praxe je nekvalitní, chybí motivace a bonusové ohodnocení učitelů, kteří se chtějí během své praxe vzdělávat v dalších pedagogických odvětvích.

V odborné i laické společnosti převládá nedůvěra v toto netradiční pojetí výuky.

Chybí literatura, odborné texty či příručky k vytváření projektových plánů v rámci integrované výuky

3.3.3 Integrovaná výuka a tělesná výchova

Integrovaná výuka ve spojení s tělesnou výchovou a ostatními předměty v rámci výuky na prvním stupni základní školy je celkem nový pojem v rámci edukačního procesu na našich školách. Obzvláště spojení tělesné výchovy s Anglickým jazykem patří k velmi netradičním, ne ale neúčinným. Zejména proto, že neexistuje dostatek publikací, zdrojů, zkušeností a výzkumů. Je každodenní realitou, že klesá čas, kdy žáci tráví výuku či svůj volný čas pohybem a obecně dochází k úpadku pohybu ve společnosti. Jedná se tedy o snahu vyslyšet potřeby dnešní doby a přizpůsobit tomu výuku. „Na to, aby školní tělesná výchova vyvolala zájem u žáka o pohybové aktivity a pravidelný pohybový režim má v průběhu školní docházky asi 800 hodin, to je necelých 100 hodin na školní rok.“ (Korvas, Cacek, 2009, str. 61) To je skutečně velmi málo, proto se přímo nabízí možnost spojit pohyb s výukou v jiných předmětech.

Metodické příručky a učebnice, dostupné pro výuku na vysokých pedagogických školách, se zaměřují na problémy uvnitř svých oborů a většinou nemají zájem o širší pohled či problematiku mezipředmětových vztahů. Pomůcky, materiály a jiné podklady pro integrovanou výuku se objevují až v posledních pár letech. Co se týče výuky na prvním stupni základních škol, většina těchto materiálů se zaměřuje jen na přírodovědnou vzdělávací oblast, Matematiku či Český jazyk.

V souvislosti s tělesnou výchovou se naskytuje možnost jakýkoliv předmět, protože jak známo, pohyb je pro člověka, obzvláště pro dítě přirozená činnost. Je známo, že pohybem se nejenom přesunujeme, ale můžeme jí i vyjádřit naše myšlení, pocity, pochopení. Někteří zahraniční pedagogové se zabývali začleněním pohybových aktivit do vzdělávacího procesu a shodují se v následujícím:

1. Používání různých forem pohybu při výuce podporuje aktivní účast v učení, které vede ke zlepšení pochopení učiva, zejména pro praktické využití znalostí, dovedností a nabývání zkušeností.
2. Pro žáky je pohyb přirozený prostředek ro učení. Když se žáci učí základním pojmům jako je výška, vzdálenost, čas, voda, velikost, tvar apod. pohyb dává reálný význam abstraktnímu systému jazykových symbolů.
3. Pohyb stimuluje rozvoj motoricko – neurologických systémů.
4. Pohyb může být využit jako prostředek výrazu, komunikace.
5. Pohybové aktivity motivují děti a podchycují zájem o prostředí. (Korvas, Cacek, 2009, str., 63)

Z hlediska integrace tělesné výchovy je třeba definovat si některé problémy, které mohou v rámci integrované výuky nastat:

1. Jaké organizační formy výuky a které pohybové aktivity z tělesné výchovy pro integrovanou výuku můžeme využít.
2. Jak překonat negativní postoj učitelů, kteří byli vzdělaní pro předmětové kurikulum a mají zavedené své systémy výuky, programy a přesvědčit je pro změnu a především náročnější způsob výuky nebo nutnost spolupráce a koordinace činností a výuky a vytvoření společných programů v rámci školního programu v průběhu školního roku.

3. Řešení absence, nedostatek učebnic, metodických materiálů, učebních textů, názorných programů, podle kterých by vyučující mohl učit nebo vytvářet vlastní modely.
4. Vzhledem k tradicím týkajícím se přípravy studentů pedagogicky zaměřených fakult zatím převažuje příprava oborová na předmětové kurikulum, není plně připravena výuka předmětů pro nové kurikulum a systém dozdělování učitelů pro nové programy integrované výuky ve všech oborech.
5. Překonat typickou cestu nedůvěry k netradičním, novým pojetím výuky.
6. Řešení propojení různých didaktických celků, didaktická transformace.
7. Ověřit, které vzdělávací oblasti, obory a jaká témata lze integrovat.
8. Řešit problematiku akreditace učebních plánů pedagogicky zaměřených VŠ, která by zahrnovala i přípravu pro integrovanou výuku na ZŠ vytvářením mezioborových didaktik. (Korvas, Cacek, 2009, str. 76)

3.4 Metoda CLIL

Výuka metodou CLIL je jazykově i obsahově integrované vyučování, kdy probíhá výuka nejazykového předmětu pomocí předmětu jazykového. Je tedy rozvíjen obsah nejazykového předmětu za pomoci cizího jazyka. Mluvíme-li o prvním stupni základní školy, jedná se převážně o anglický jazyk. CLIL metoda využívá dnešní globální pohled na svět a přenáší ho i do vzdělávacího procesu. Jednotlivé obory se vzájemně prolínají a obohacují, což umožňuje i současné pedagogické kurikulum (Šmídová, Tejkalová, Vojtková, str. 8, 2012).

Na CLIL se dá také nahlížet jako na integrovanou výuku předmětu a cizího jazyka, ve které je cizí jazyk využíván pro studium a výuku obsahu vybraného předmětu i cizího jazyka samotného (Coyle, Hood, Marsh, str. 1, 2010). Ve zkratce se dá tato metoda vysvětlit jako způsob jak se naučit jakýkoliv předmět za pomoci jakéhokoli cizího jazyka. Například žáci v Malajsii se učí matematiku a přírodopis v anglickém jazyce nebo japonští studenti využívají anglický jazyk ke studiu zeměpisu. Můžeme říci, že varianty předmětů a jazyka jsou téměř neomezené (Mehisto, Frigols, Marsh, str. 9, 2008).

Samotný pojem se začal formovat v Evropě během 90. let 20. století a v roce 1994 byl ustanoven a v roce 1996 poprvé použit v praxi v rámci Evropského programu pro vzdělávání v Nizozemsku. Tvůrci pojmu CLIL, představili svůj projekt u Evropské komise a projekt byl v roce 1995 oficiálně schválen a přijat spolu s Bílou knihou vzdělávání, která důrazně prosazuje plurilingvní vzdělávání v Evropě, tedy vícejazyčné vzdělávání (Šmídová, Tejkalová, Vojtková, str. 9, 2010).

V České republice byla tato metoda oficiálně legislativně přijata v roce 1995 a pracuje s pěti cizími jazyky v rámci výuky na prvním a druhém stupni základních škol (anglický jazyk, francouzský jazyk, německý jazyk, italský jazyk, španělský jazyk). Oficiální hodinová dotace na jeden týden u nás jsou dvě až tři hodiny pro mateřské a základní vzdělávání. Hodiny se mohou lišit podle typu škol a jejich zaměření. Oproti ostatním členským státům Evropské unie je u nás vzdělání pedagogů v této oblasti ještě v začátcích a většina učitelů pokrývá základní kvalifikaci pro tuto metodu a je schopna s ní pracovat v předmětech přírodovědného nebo společenského zaměření (Eurydice, str. 21, 2006).

V současné době se CLIL, vyskytuje v téměř všech členských státech EU, výjimku tvoří například Portugalsko či Řecko a do budoucna je plán dovozdit pedagogy i v těchto zemích a rozšířit metodu do celé Evropské unie. Vyskytuje se ve dvou formách. První formou je tzv. hard CLIL – výuka, kde celé osnovy nebo část osnov jednoho nebo i více vzdělávacích předmětů je vyučována v cizím jazyce. Druhá forma je tzv. soft CLIL – učitel cizího jazyka vybírá obsah nejazykově zaměřeného předmětu tak, aby byl podřízen jazykovému cíli tedy předmětu jazykovému. Tato forma se u nás vyskytuje v mnohem častější podobě.

Naopak země, kde je tato metoda běžně používána, jsou například Belgie, Francie, Španělsko. Tedy země, kde je více úředních jazyků (Eurydice, str. 27, 2006). Průkopníky této metody jsou země tzv. Beneluxu, kde se s touto metodou pracuje již od 30. let 20. století, později se k nim v 60. letech přidalo Německo.

Metoda CLIL se nevěnuje výuce tělesné výchovy na 1. stupni základní školy a jejím propojení s jinými obory v rámci primárního ani sekundárního vzdělávání.

V současné době neexistují žádné metodické příručky ani na mezinárodním trhu, které by zahrnuly tělesnou výchovu v rámci metody CLIL do výuky.

Výhody CLIL

Žák pracuje s informacemi či tématikou běžně využitelnou v praktickém životě.

Žák rozvíjí své komunikativní dovednosti efektivním způsobem.

Žák zvyšuje své možnosti na uplatnění trhu práce v budoucnosti či při přijetí k dalšímu studiu.

Učitel zvyšuje svou profesní kvalifikaci a průběžně se vzdělává.

Žák překonává studijní obtíže díky požadovanému jazykovému obsahu snadněji, než v mateřském jazyce.

Metoda podporuje u žáka jazykovou rozmanitost, mezinárodní rozhled nad různými přístupy ke vzdělání a v neposlední řadě i evropskou sounáležitost (Dafouz, Guerrini, str. 11. 2009).

Rizika a obtíže CLIL

Nedostatečné vzdělání a jazyková vybavenost pedagogů.

Nesystematické zavádění metody, neinformovanost vedení škol.

Nedostatek učebních materiálů a pomůcek, nástrojů na hodnocení pro metodu CLIL.

Nedostatečná jazyková kompetence žáků pro výuku předmětu v cizím jazyce.

Časově náročná příprava učitele na vyučování formou CLIL.

3.4.1 Plánování vyučovací jednotky

Na začátku plánování kterékoliv vyučovací jednotky je důležité, aby si učitel stanovil cíle, které jsou ověřitelné za pomoci hodnocení. Postupy pro hodnocení úzce souvisí s formulací cílů a dávají jak žákovi, tak pedagogovi zpětnou vazbu ohledně uplynulé vyučovací jednotky. Jazykové cíle je třeba brát stejně významně, jako jsou cíle nejazykové, tedy cíle odborného předmětu. Pokud se jedná o učitele pouze odborného předmětu, je nezbytná spolupráce s učitelem cizího jazyka, aby se dozvěděl, jaké jazykové prostředky mají žáci osvojeny. Všechny cíle by měly vycházet z očekávaných výstupů formulovaných v ŠVP dané školy. Ideální je, když se škola rozhodne pracovat s metodou CLIL, aby cíle rovnou formulovala ve svém ŠVP v rámci sekce integrovaná výuka (Šmídová, Tejkalová, Vojtková, str. 31, 2010).

Při samotném zavádění metody CLIL se doporučuje, obzvlášť na prvním stupni základní školy, využít tzv. zahřívacích či motivačních aktivit. Například ranní kruh, který je dnes častou součástí výuky. Je dobré žákům sdělit své cíle, na co se s nimi chcete během další výuky zaměřit, vysvětlit jim základní pravidla a principy metody CLIL, dát prostor i dotazům. U prvních a druhých ročníků je také dobré začínat s metodou postupně, využít cizí jazyk nejprve k představení nebo sdělení dnešního data a počasí. (Mehisto, Frigols, Marsh, str. 36, 2009)

Vytváření obsahu vyučovací jednotky se dá také rozdělit do čtyřech kroků, v každém kroku je velmi vhodné užít metodu myšlenkové mapy a utřídit si tak své hodnoty, co jako učitel od svého vedení, svých žáků a celé hodiny očekávám. První krok představuje tvorbu obsahu, druhý krok se věnuje spojení obsahu s poznáváním, třetím krokem rozumíme komunikaci, tedy použití cizího jazyka a čtvrtý krok se věnuje rozvíjení kulturního povědomí (Coyle, Hood, Marsh, str. 53, 2010).

Každá vyučovací jednotka pracující s metodou CLIL by měla obsahovat zahřívací aktivitu, která je běžnou součástí všech jednotek určených k výuce cizího jazyka. Doporučuje se tuto aktivitu naplánovat na pět až deset minut, zapojit do ní celou třídu najednou, nechat žáky spolupracovat ve skupinách a ideálně pracovat již během této aktivity s tématem hodiny a jeho klíčovými slovy. Jedná se hlavně o krátké hry, říkanky, hudební vstupy, videoukázky aj. Ve výuce anglického jazyka se tyto aktivity dají

dohledat v metodických příručkách pro učitele pod pojmem „warm up“ nebo „icebraker“. Během hodiny má každý žák jiné pracovní tempo, obzvláště během hodiny pracující s metodou CLIL, je proto dobré naplánovat si i doplňující aktivity pro žáky, kteří již svůj úkol dokončili nebo prodloužit závěrečnou reflexi, pokud tempo celé třídy bylo rychlejší, než učitel zamýšlel. Výhodné je nechat spolupracovat rychlejšího žáka s pomalejším. Rychlejší žák musí svůj úkol či projekt někomu popsat a představit a zároveň tím pomůže s řešením pomalejšímu spolužákovi (Šmídová, Tejkalová, Vojtková, str. 33, 2010).

3.4.2 Scaffolding

Výuková strategie, která pomáhá s obtížemi při překonávání jazykové náročnosti. V překladu znamená výraz scaffolding „lešení, opora“. Učitel tedy dává nějakou oporu žákovi v podobě nápovědy, návodu, slovníku aj. Cílem není předložit žákovi hotové řešení problému, ale napomáhat mu a motivovat ho k samostatnému a úspěšnému řešení tudíž i výsledku. Často se objevuje scaffolding při práci s textem, jeho strukturou či přizpůsobením. Učitel může například přeformulovat zadání slovní úlohy v hodině matematiky, dávat žákovi průběžnou reflexi během kterékoliv hodiny nebo používat mnemotechnické pomůcky (Šmídová, Tejkalová, Vojtková, str. 36, 2010). Podpůrné materiály, se kterými může žák pracovat, rozdělujeme do dvou skupin. První skupinu tvoří vizuální materiál. Sem bychom zařadily různé ilustrace, reálie, modely, které z jazykového hlediska podporují cílový jazyk na úrovni jednotlivých slov, slovních spojení a vět. Dále sem patří tabulky, myšlenkové mapy, grafy, diagramy, které systematizují a třídí nové informace. Ty si je potom schopen žák lépe zapamatovat. Je možné i provádět srovnávání pomocí tabulek a grafů na úrovni jazyka. Druhá skupina se zabývá textovým materiálem. Texty obecně se velmi liší od textů, se kterými se žáci setkávají v běžných hodinách. Jsou více specifické a zaměřené na konkrétnější téma. Sem patří i PowerPointové prezentace, interaktivní webové stránky. Webové stránky jsou obvykle jednoduché, obsahují klíčová slova a lze s nimi snadno vyhledávat informace. Do výuky jsou tedy ideálním nástrojem (Kezzelová, Váňová, str. 50, 2012).

Metoda CLIL je výuka zaměřená na dvojí cíl, je tedy nezbytně nutné mít vymyšlenou oporu či lešení nejen pro žáky, ale i pro učitele samotné. Tomuto tématu se věnuje projekt CLIL do škol, který napomáhá učitelům s tvorbou nejen výukových materiálů ale i samotných metodických plánů. Předkládá návrh osvědčené slovní zásoby do hodin, pracuje s metodickými sešity, elektronickými materiály v podobě DVD s ukázkovými hodinami z pilotních škol, které se rozhodly s metodou CLIL pracovat (Kezzelová, Váňová, str. 49, 2012).

3.5 Učení

Poměrně trvalá změna v potenciálním chování jedince v důsledku zkušenosti (Fontana, str. 146, 2003). Z hlediska pedagogické psychologie se hovoří o učení smysluplném, které se neopírá jen o memorování učiva a žák při něm nepřidává další poznatky k poznatkům dosavadním.

Pro smysluplné učení je význačných těchto sedm charakteristik: aktivnost učení, konstruktivnost učení, kumulativnost učení, auto regulativnost učení, za cílenost učení, situovanost učení a individuální odlišnost učení. Mezi jednotlivé složky smysluplného učení řadíme očekávání, motivování, aktivování dosavadních znalostí, pozornost, překódování, srovnávání, generování hypotéz, opakování, zpětnou vazbu a hodnocení (Čáp, Mareš, str. 385, 2001).

Na problematiku učení se dá pohlížet z dvou různých úhlů pohledu. Prvním je behavioristický přístup, z jehož názvů vyplývá, že pozorujeme hlavně chování a odezvy jedince během učebního procesu. Druhý přístup se nazývá kognitivní. Tento přístup počítá s faktem, že jedinec je schopen reorganizace svého psychologického pole a klade důraz na to, jak si co jedinec vysvětluje a jak se snaží pochopit co se děje okolo něj (Fontana, str. 152, 2003).

Důležitou součástí procesu učení je motivace. Žák by měl vytrvat, vynaložit potřebné úsilí dokud nejsou zvládnuty úkoly. Žák může být motivován vnitřně, sem bychom zařadili zájem o dané téma, potřebu v něčem vynikat aj. A vnější motivace má podobu dílčí známky, vysvědčení, vyhnutí se problémům, udělání radosti rodičům,

pokračování v dalším studiu aj. (Čáp, Mareš, str. 388, 2001). Není-li v procesu učení u žáka dostatečná motivace, s největší pravděpodobností neproběhne uspokojujivé učení ve škole. Existují dva druhy motivace – intrinsická a extrinsická. Intrinsická motivace je velmi podobná dětské nebo zvířecí zvědavosti. Jedná se o pud, který není zaměřen na konkrétní hmotný výsledek, ale podněcuje od raného věku spontánnost a zkoumavost.

Extrinsická motivace je často využívána ve škole v podobě známkování, sdělení rodičům, vysvědčení, testů, zkoušení a pochval. Žáci přicházejí na to, že úspěch znamená odměnu a sami si vytvářejí motivaci pro další školní úkoly. Dobrým motivátorem je soutěž mezi dětmi, ovšem musíme dát pozor, aby všichni pokud možno rovnoměrně zakusili prohru i výhru. Někdy se stává, že žák se pohybuje pouze v oblasti selhání a dochází tím k úplné demotivaci (Fontana, str. 154, 2003).

3.5.1 Proces učení

Proces učení nebo také průběh učení je vnímán jako sled zásad, který se skládá z několika fází.

1. Motivace neboli očekávání
 2. Rozpoznání (jedinec vnímá látku a odlišuje ji od ostatních podnětů soupeřících o jeho pozornost)
 3. Vštípení (jedinec kóduje poznatek)
 4. Uchování (jedinec skladuje poznatek v krátkodobé nebo dlouhodobé paměti)
 5. Vybavení (jedinec vybírá látku z paměti)
 6. Zobecnění (látka je přenášena do nových situací, kde umožňuje jedinci vytvářet strategie, jak se s těmito situacemi vyrovnat)
 7. Výkon (tyto strategie se prakticky uplatňují)
 8. Zpětná vazba (jedinec získává informaci o výsledcích)
- (Fontana, str. 167, 2003)

Učení objevováním je v současnosti považováno za druh učení, kdy se naplní všech osm fází procesu učení a zároveň je žákovi umožněno si daný předmět skutečně zažít. Odborný předmět není vymezen jen znalostmi, které se v rámci jeho obsahu za několik let nahromadily, ale je určen i metodami, kterých k hromadění znalostí užívá. Učení objevováním samozřejmě někdy vede k nejasnému až tápavému postupu, kdy si ani sám učitel není jistý, jestli dojde žák k cíli, který byl stanoven. Nicméně musíme počítat s tím, že kromě cíle jsou důležité i prostředky.

Právě prostředky umožňují žákovi skutečně objevit, vyzkoušet, ohmatat si apod. danou problematiku.

Významnou roli v procesu učení hraje učitel z hlediska řízení procesu učení. Mělo by docházet ze strany učitele ke kontrolované výuce, kdy učitel průběžně sleduje a hodnotí průběh učení, případně upravuje a přetváří postupy v průběhu vyučovací jednotky. Zároveň tím dává průběžnou zpětnou vazbu žákovi, zda je jeho učení úspěšné.

V souvislosti s pohybem a učení se pohybu je důležité dodržovat pravidla učení se pohybu. Pokud chceme, aby se dítě věnovalo pohybu pravidelně, je nutné pro něj vytvořit příjemné prostředí, ve kterém se v dítěti bude neustále udržovat jeho vnitřní motivace k pohybu.

Zásady pro učení se pohybu:

Respektování biologického času, u dětí obvykle utíká čas pomaleji než u dospělých.

Děti motivujeme vlastním předvedením nebo příkladem (například přirovnání pohybu ke zvířatům).

Vyvoláváme zájem o učení, klademe důraz na zábavnost.

Snažíme se navazovat kontakt s dítětem přes všechny smysly.

Pro vytvoření paměťové stopy v mozku neustále opakujeme.

Střídáme protikladné polohy, například předklon a záklon.

Neustále kontrolujeme, dáváme zpětnou vazbu, pozitivně motivujeme, opravujeme. (Zemánková, Vyskotová, str. 10, 2010)

3.5.2 Kinestetický učební styl

Název kinestetický pochází ze slova kinestetika, které se skládá z „kinesis“ a „aesthetic“. Tato slova chápeme v překladu jako pohyb a vnímání. Volně by se dal tedy kinestetický učební styl vysvětlit jako vnímání pomocí pohybu. Kinestetika je komunikační a pohybový koncept, který se opírá o šest principů umožňujících analýzu určité pohybové situace. Zároveň přiměřeně po provedené analýze na tuto situaci reaguje. Mezi těchto šest principů patří interakce, funkční anatomie, lidský pohyb, lidské funkce, námaha a okolí ([Http://www.kinestetika.cz/?page_id=71](http://www.kinestetika.cz/?page_id=71) [online]. [cit. 2016-03-13].).

Kinestetický učební styl v rámci vzdělávání představuje propojení pohybu a výuky jakéhokoliv předmětu v nejen primární výchově. A právě pohyb je základní biologickou potřebou v dětství. Tento styl využívá různých didaktických her ke zpestření vyučovacích jednotek. Žáci si za pomoci pohybových činností osvojují, procvičují učivo a zároveň se jim zvyšuje pohybová aktivita., dochází i k rozvoji v oblasti komunikace a produktivních dovedností. Je známo, že u dětí mladšího školního věku převažuje kinestetická inteligence, kdy se jedinec neustále pohybuje, rád objevuje, dotýká se věcí, gestikuluje apod. Obecně se dá říct, že dítě v tomto období by se raději neustále věnovalo sportu, běhu, chůzi či činnosti spojené s jemnou motorikou jako je stříhání, lepení, barvení.

Základem kinestetického učebního stylu je myšlenka, že si žáci vše musí vyzkoušet, osahat, zažít, ať už samostatně a uvědomit si tak sám sebe v učebním procesu či společně s ostatními žáky během skupinové spolupráce. Někteří učitelé využívají didaktické hry pro odpočinek dětí po náročném a dlouhodobém sezení, pokud nezbyde čas během vyučovací jednotky, didaktickou hru jednoduše vypustí, přitom se právě jedná o velmi oblíbenou část výuky u žáků. Z hlediska lidského organismu je vhodné během vyučování střídat polohy dětí, protože dítě se snadno unaví, ztrácí pozornost a motivaci do dalšího učení. Ze zdravotního hlediska mají pohybové aktivity velký vliv na správné držení těla dětí, metabolismus a zažívání. Měli bychom klást důraz nejen na řízené pohybové činnosti, ale i na spontánní pohyb dětí během výuky, například v hodinách hudební výchovy a výtvarné výchovy. (Hnízdilová, str. 7, 2006).

Význam pohybové didaktické hry na 1. stupni základní školy je nezpochybnitelný už jenom z toho důvodu, že hra je od útlého dětství běžnou součástí každého jedince. Hra má různé významy, nicméně pohybovou hrou chápeme motivovanou pohybovou činnost rozvíjející se dle určitých pravidel. Tato činnost nám přináší i emoční vzrušení. Pohybovou hrou můžeme označit jakoukoliv hru, které pomáhá naplnit tělovýchovné cíle, jejím obsahem je celkem jednoduchý pohyb a má jednoduchá herní pravidla. Zjednodušeně se dá vnímat pohybová hra jako jakákoliv hra, ve které je nutné využít pohyb k plnění herního úkolu.

Pohybové hry se dají třídit různými způsoby, někteří rozdělují hry podle prostředí, ve kterém se hry hrají: hry v tělocvičně, na hřišti, na louce, v místnosti, na ulici aj. Jiní rozdělují hry podle převládající činnosti žáků: honičky, smyslové hry, úpolové hry, rovnovážné, napodobivé. Dále se dají hry dělit podle charakteristiky herní činnosti: například předstihované, trefované, odpalované, bojové a další hry. (Hodlík, str. 65, 1992)

Většina metodických příruček pro učitele, které se věnují pohybovým didaktickým hrám na 1. stupni základní školy, se věnuje předmětů s nejvyšším hodinovou dotací, a to českému jazyku, matematice a oboru člověk a jeho svět (prvouka, přírodověda, vlastivěda). Literatura, která by se věnovala propojení všech ostatních předmětů s předmětem, který k tomu přímo vybízí svým zaměřením, tělesnou výchovou, se na našem trhu nevyskytuje. Ve spojitosti s výukou anglického jazyka existuje již výše zmíněná mezinárodní metoda CLIL, ovšem i ta se převážně věnuje propojení anglického jazyka a předmětů s nejvíce hodinovou týdenní dotací, v některých případech i předmětů hudebního či výtvarného směru.

3.5.3 Metoda Helen Doron Early English

Výuková metoda Anglického jazyka, která z velké části pracuje také s pohybovým či kinestetickým učebním stylem. Autorkou této metody je britská lingvistka Helen Doron, která princip své výuky postavila na stejném principu, jako se učí děti v batolecím období svůj mateřský jazyk. Je založena na čtyřech základních

principech – opakovaný poslech (repeated hearing), pozitivní podpora a zpětná vazba (positive reinforcement), učení v malých skupinkách a učení pohybem či objevováním. Právě učení v pohybu je náplní většiny studijních lekcí a díky němu mají již malí studenti nadprůměrné jazykové znalosti a dovednosti. Studijní skupiny jsou po čtyřech až osmi studentech, kdy je tedy možnost individuálního přístupu a učitel se může věnovat opravdu všem během výuky. Žáci musí pravidelně poslouchat CD k příslušné lekci a úrovni kurzu, ve které se zrovna nachází, a to dvakrát týdně. V hodinách se striktně mluví pouze anglicky, tudíž si žáci vše vyzkoušejí, osahají, ochutnají apod. Je zde velmi využíván kinestetický učební styl. Nejen při poslechu hudby, ale i při procvičování slovní zásoby či probírání gramatických jevů.

Lekce jsou strukturovány tak, aby měly spád, a probíhají velmi dynamicky, aktivity se často střídají a je i dbáno na to, aby sami žáci měli dostatek pohybu během výuky i mimo využívání kinestetického učebního stylu. Pozitivní zpětná vazba je jednou z nejdůležitějších složek této ojedinělé metody, kdy nevzbuzuje v dětech negativní pocity a naopak je motivuje k dalšímu používání cizího jazyka. Autorka této metody, Helen Doron, vyšla při tvorbě tohoto vzdělávacího programu z tzv. Suzuki method. Jedná se o metodu vyučování hry na hudební nástroj, která je založena na velmi častém poslechu hudby. Autorem metody je Shinichi Suzuki, který se věnuje výuce hry na housle v Japonsku.

Stejně jako metoda Helen Doron pracuje s dětmi od raného dětství, obvykle od 3. – 4- let věku dítěte a je pro něj důležité aktivní zapojení rodičů do výuky. Pracuje tedy se stejným principem jako mateřský jazyk. Věkové rozpětí metody Helen Doron je veliké, od 3 měsíců do 18 let. Je tomu proto, že lidský mozek je schopen přijmout velké množství informací ve velmi útlém věku a tudíž se i snadněji naučí cizí jazyk. Věková hranice, kdy se významně zmenšuje kapacita mozku a tudíž i schopnost přijímat nové informace a učit se novým věcem je 6 let.

K výuce neodmyslitelně patří masové podpora v podobě výukových materiálů, jako jsou pracovní sešity, CD, DVD, interaktivní pracovní sešity, pomůcky pro učitele, učitelské příručky, obrázkové karty pro výuku slovní zásoby a samozřejmě učitelský portál. Zde najde každý aktivní učitel návody na výrobu podpůrných pomůcek pro výuku, šablony pro ostatní pomůcky, vzdělávací videa a návody k výuce. Během výuky je

nezbytná podpora samotných rodičů a jejich aktivní zapojení při jednotlivých lekcích. To se týká hlavně kurzů pro nejmladší žáky ve věku 3 měsíců až 5 let. Každý kurz provází různé postavy, které děti motivují, komunikují s nimi prostřednictvím krátkých příběhů. Každý příběh je jiný a zaměřuje se na gramatické jevy a slovní zásobu, která se zrovna v dané lekci probírá.

V současnosti spolupracují výuková centra HDEE s University of Cambridge a připravují své žáky na mezinárodně uznávaná zkoušky z anglického jazyka. „*V dubnu 2013 prošlo 370 studentů Helen Doron English testy Cambridge ESOL. Výrazně úspěšní byli žáci Helen Doron English, a to především v části zaměřené na mluvení. Děti z kurzů Helen Doron zvládly tuto část naprosto bez chyby v 81% případů, celosvětový průměr stoprocentní úspěšnosti v této části testů je přitom 63%.*“ ([Http://helendoron.cz/onas#cambridge](http://helendoron.cz/onas#cambridge) [online]. [cit. 2016-03-02].)

Aplikace metody na základních školách

Kromě svých vlastních kurzů má tato metoda speciální jazykový výukový program pro mateřské školy – Diddy & Polly a pro základní školy – Super-Nature. Tento program je určen pro žáky prvních až třetích ročníků základních škol. Zaměřuje se nejen na výuku anglického jazyka, ale i na přírodu a vychovává děti ke kladnému vztahu k přírodě. Za velmi krátký čas se žáci naučí širokou slovní zásobu, až 500 slovíček během jednoho kurzu. Jeden kurz odpovídá období jednoho školního roku. A získají přirozený cit pro strukturu anglických vět a gramatickou problematiku.

Během výuky se počítá s aktivním zapojením každého žáka a její nedílnou součástí je materiálová podpora v podobě učebnic, pracovních sešitů, CD, obrázkových karet, interaktivních her a učitelských příruček. Stejně jako v programu HDEE doprovází žáky během celé výuky postava v podobě malé holčičky Chloe. Z hlediska RVP se dají využít i mezipředmětové vztahy v rámci výuky díky provázanosti s přírodní tematikou. Samozřejmostí je pozitivní zpětná vazba a opakovaný poslech.

Metoda Super-Nature pracuje se čtyřmi typy žáků:

Typ vizuální – nejlépe čerpá znalosti z obrázků a ilustrací

Typ auditivní – převážně reaguje na hudební podněty, jako jsou rýmy, říkadla a písně

Typ kinestetický – tento typ se nejlépe vzdělává prostřednictvím fyzické aktivity, například tancem, divadlem

Typ holistický – vyhovuje mu kombinace všech uvedených metod výuky

4 PRAKTICKÁ ČÁST

Tuto část své práce jsem se rozhodla rozdělit na dva větší celky, a to výběr a aplikaci aktivit pokrývající kinestetický učební styl v hodinách anglického jazyka na prvním stupni základní školy a výběr a aplikaci jazykových aktivit v hodinách tělesné výchovy na prvním stupni základní školy. Při výběru jednotlivých her jsem pracovala s dostupnou českou a i zahraniční literaturou a z velké části i s mou vlastní zkušeností z vedení hodin anglického jazyka a pohybové průpravy pro děti mladšího školního věku. Pohybové hry se vyskytují v metodických příručkách pro učitele cizích jazyků ve velmi hojném množství, takže zdrojů je v podstatě neomezeně.

Problém nastává s aplikací anglického jazyka v hodinách tělesné výchovy, kdy jsem nenašla žádnou dostupnou literaturu zabývající se touto konkrétní problematikou ani v rámci primárního vzdělávání. Nicméně většina aktivit vycházející z kinestetického učebního stylu v rámci výuky anglického jazyka přímo vybízí k inverznímu využití během hodin tělesné výchovy. Některé aktivity se mohou využít, tak jak jsou. U jiných je zapotřebí mírné úpravy dle zaměření dané vyučovací jednotky. Aplikaci jsem rozdělila do jednotlivých částí struktury vyučovací jednotky tělesné výchovy, tj. na rušnou, průpravnou, hlavní a závěrečnou část.

Samotný výběr aktivit probíhal tak, že jsem brala v úvahu jejich využití ve všech ročních primárního vzdělávání a možnost obměny v rámci jazykové i sportovní výuky. Aplikace praktické části probíhala ve třídě 3. A na 33. základní škole v Plzni během druhého pololetí školního roku 2015/2016.

4.1 Aplikace kinestetického učebního stylu v hodinách anglického jazyka

Aktivity zaměřené na čtení (reading skills)

TAJNÁ ZPRÁVA / A SECRET MESSAGE

jazykový cíl: abeceda, procvičování slovní zásoby, spelling

časová náročnost: 5 - 10 minut

uskupení třídy: práce ve dvojicích

třída: 3. A

pomůcky: kartičky se znaky a písmeny na druhé straně

modifikace: pro žáky starších ročníků doporučuji využít i pro tvorbu vět nebo k procvičování složitější slovní zásoby

průběh aktivity:

Žáci se nejprve rozdělí do dvojic, sami si určí ve dvojici, kdo zapisuje a kdo hledá jednotlivá slova. Cílem hry je rozluštit tajný vzkaz, který dostane každá dvojice. Obsahem vzkazu nejsou slova, ale jednotlivé znaky, které nedávají po přečtení smysl. Učitel po třídě rozmístí kartičky s jednotlivými znaky. Každý znak má na druhé straně skryté jedno písmeno z anglické abecedy. Po dohledání všech znaků vznikne žákům slovo, věta nebo několik vět dohromady.

doporučení:

Aby došlo k trvalé pohybové aktivitě během hry u všech žáků, doporučuji střídání ve dvojicích po jednom písmenku. První žák zapíše výsledné písmeno pod znak a při dalším hledání znaku je ten, kdo nezapíše, ale běží a hledá po třídě další znak s písmenem.

PŘEČTI A PŘEDVEĎ / READ AND SHOW

jazykový cíl: slovní zásoba

časová náročnost: 5 minut

uskupení třídy: každý žák pracuje samostatně

třída: 3. A

pomůcky: flashcards s vybranou slovní zásobou

modifikace: hru lze využít k procvičování takové slovní zásoby, která se dá snadno předvést pohybem – zvířata, číslovky, pohybová slovesa

průběh aktivity:

Žáci pracují každý samostatně, ideálně v takovém prostoru, aby nikoho okolo sebe svým pohybem neohrožovali. Učitel ukazuje postupně karty s napsaným slovem z právě procvičované či probírané slovní zásoby, například je na kartě napsáno slovo „elephant“, žák po přečtení karty ukazuje pohyb slona. Nebo se dá hra využít na procvičování číslovek. Po přečtení čísla na kartě udělají žáci skupinku mezi sebou v počtu tolika, kolik ukazuje karta s číslem. Žáci si přečtou slovo pouze pro sebe a ne nahlas a na základě toho vykonají pohyb, který s tímto slovem souvisí.

doporučení:

Pro lepší volnost pohybu žáků doporučuji využít volný prostor ve třídě, například koberec v zadní či přední části třídy nebo uspořádat lavice dle doporučeného uspořádání pro výuku cizích jazyků, například tzv. U – shape, kdy stojí lavice vedle sebe do tvaru písmene „U“.

ČTECÍ KUŽELKY / READING BOWLING

jazykový cíl: slovní zásoba, gramatické jevy

časová náročnost: 5 - 10 minut

uskupení třídy: práce ve skupinách

třída: 3. A

pomůcky: míč pro každou skupinu, flashcards s vybranými větami či slovní zásobou

modifikace: podle jazykové úrovně žáků můžeme zařadit do hry větší objem slovní zásoby nebo i zkombinovat s gramatickými jevy a procvičit tak i učivo z předešlých ročníků

průběh aktivity:

Žáci se rozdělí do několika skupin. Každá skupina pracuje v kruhovém uskupení nebo v řadě, záleží na počtu žáků a dispozicích učebny. V dostatečně krátké vzdálenosti umístí učitel karty s vybranými jazykovými jevy, které chce touto hrou procvičit. Každý žák kutálí míč směrem na vybranou kartu, až se míč zastaví na nějaké kartě nebo poblíž karty, žák ke kartě doběhne, otočí ji a nahlas přečte slovo či větu na kartě. Pokud žák používal špatný spelling, vrací se na své místo a kutálí míč znovu, dokud nepoužije správný spelling. Učitel chodí po třídě a kontroluje jednotlivé skupiny, žáci se ve výslovnosti kontrolují i navzájem.

doporučení:

Pokud to umožňuje prostor třídy, je dobré rozdělit žáky až na pět skupin tak, aby v každé skupině bylo maximálně čtyři až pět žáků a docházelo k rychlému střídání. Pokud to nelze, je dobré zapojit do hry více míčů nebo například využít přílehlou chodbu. Jako míčovou pomůcku volíme ideálně lehký overball, který se snadno kutálí a nemůže způsobit zbytečnou škodu ani příliš velký hluk.

PANTOMIMA / MIME GAME

jazykový cíl: slovní zásoba

časová náročnost: 10 minut

uskupení třídy: práce ve skupinách, práce ve dvojicích, samostatná práce

třída: 3. A

pomůcky: mazací tabulky

modifikace: podle jazykové i věkové vyspělosti žáků volíme vhodnou úroveň slovní zásoby

průběh aktivity:

Vybraný žák předvádí pantomimicky slovíčko nebo vybranou frázi či krátkou větu a ostatní hádají. Ideálně žáci pracují ve dvojicích nebo v menších skupinkách. Pro motivaci všech žáků zavedeme bodové hodnocení, kdy plusový bod získá žák, který daný jev správně uhodl, ale získá ho i žák, který správně uvedený jev předvádí.

doporučení:

Samostatnou práci žáků volíme pouze při menším počtu žáků ve třídě, ideální počet je maximum patnáct žáků, aby došlo k zapojení co nejvíce žáků do hry v jeden moment. Práce ve dvojicích vyžaduje nezbytné dodržování všech pravidel chování a komunikace ve třídě. Je dobré si tato pravidla před začátkem hry zopakovat hned po vysvětlení samotných herních pravidel. Použití mazacích tabulek velmi doporučuji z hlediska urychlení hry a je to pomůcka, kterou můžeme využít i v jiných hodinách.

SKLÁDAČKA / PUZZLE GAME

jazykový cíl: gramatické jevy, slovosled

časová náročnost: 10 minut

uskupení třídy: práce ve skupinách, práce ve dvojicích

třída: 3. A

pomůcky: puzzle složené z částí slov a vět

modifikace: podle jazykové vyspělosti žáků zjednodušíme či naopak zvyšujeme náročnost aktivity

průběh aktivity:

Třída se rozdělí do dvou skupin, každá skupina dostane v obálce rozstříhaná slova či věty a bude se snažit v co nejrychlejším čase složit věty dohromady. Celkově vytváří slovní uskupení nějaký obrazec, pro rychlejší orientace mezi jednotlivými částmi textu. Skupina, která složí obrázek správně a rychleji, vyhrává. Důležité je sdělit žákům, že tato hra je zaměřená na čtení, takže žáci mezi sebou komunikují minimálně, spíše jen posunky a používají minimum slov, aby opravdu každý ve skupině byl nucen přečíst skládaný text.

doporučení:

Hra je vhodná na začátek hodiny jako tzv. warm up activity, kdy potřebujeme u žáků zvýšit motivaci a zájem o výuku. Hru opakujeme pouze jednou, abychom zbytečně nezvyšovali úroveň soutěživosti a rivality mezi jednotlivými týmy.

Aktivity zaměřené na poslech (listening skills)

KUBA ŘEKL / SIMON SAYS

jazykový cíl: spelling, slovní zásoba

časová náročnost: 5 - 10 minut

uskupení třídy: samostatná práce

třída: 3. A

pomůcky: žádné

modifikace: pokud učitel vidí, že žáci znají hru a její průběh dokonale, může roli učitele převzít jeden z žáků (doporučuji spíše u 4. a 5. ročníků ZŠ)

průběh aktivity:

Učitel nebo vybraný žák opakuje větu „Simon says/Kuba řekl“ a pokaždé tuto větu doplní pohybovým slovesem či pohybovým slovesem a nějakým slovíčkem z právě probírané slovní zásoby, například „Simon says jump.“ Pokud věta začíná tímto spojením tak každý žák musí danou aktivitu provést, pokud ovšem nezačíná věta tímto spojením, žák nic nedělá. Když se splete, vypadává ze hry. Takto se pokračuje, dokud nevypadnou všichni.

doporučení:

Na konci hry bych nechala tři vítěze, nepokračovala bych až do úplného konce, jednak kvůli sebevědomí a motivaci žáků a také kvůli urychlení hry. Dobrým zpestřením je možnost nechat vypadlé žáky nechat jít do přední části třídy napovídat ostatním žákům. Tito žáci mohou napovídat i schválně opačně, aby zmátli své spolužáky a hra tak dostala zábavnější rozměr.

MOLEKULY/ MOLECULES

jazykový cíl: části těla, číslovky

časová náročnost: 10 minut

uskupení třídy: práce ve skupinách, samostatná práce

třída: 3. A

pomůcky: hudební přehrávač

modifikace: vyvolávání čísel společně s barvami nebo částmi těla, zvířecí molekuly

průběh aktivity:

Žáci se volně pohybují po třídě lehkým během nebo tančí. Učitel pustí hudbu, jakmile se vypne, žáci vytvoří molekuly (skupiny) po tolika, kolik zrovna vykřikne učitel za číslo. Po dalším puštění hudby se opět žáci pohybují či tančí samostatně. Pro jazykově pokročilejší žáky se dá hra udělat zajímavější tím, že kromě molekul se ještě musí žáci dotknout barvy, kterou vykřikne učitel na svém spolužákovi nebo učitel vykřikne i název zvířete a žáci se do molekul dostanou stejným pohybem, jaký zvíře napodobuje, například „four“ a „cat“ – žáci jdou po čtyřech jako kočka a vytváří skupinu po čtyřech.

doporučení:

Prostor pro tuto aktivitu je nutný v dostatečné velikosti, je dobré před samotnou hrou uklidit lavice a židle ke stěnám ve třídě a vytvořit co největší hrací prostor. Aktivitu bych volila na začátek nebo na úplný závěr hodiny vzhledem k přesouvání nábytku.

(Hanšpachová, str. 17, 2010)

CO LÉTÁ? / WHAT FLIES?

jazykový cíl: gramatické jevy, slovosled, tvorba vět

časová náročnost: 10 minut

uskupení třídy: samostatná práce

třída: 3. A

pomůcky: žádné

modifikace: práce s dalšími pohybovými slovesy – float, shine, barvy

průběh aktivity:

Žáci stojí na místě a učitel se jich nejprve ptá otázkou „What flies? /Co létá?“. Žáci uvádí různé příklady, ideálně v angličtině: a bird, a butterfly etc. Poté uvádí učitel různé příklady, co létá, a používá stále stejnou formulaci, například „A kite flies.“ Pokud je to pravda, žáci zvednou obě ruce nahoru, pokud není, ruce zůstávají dole. Učitel si hraje různě s rychlostí sdělených vět. Někteří žáci se určitě v rychlosti nachytají a nezvednou nebo naopak zvednou ruce. Nehraje se na vítěze, jde spíše o formu uvolnění a relaxace.

doporučení:

Hra je vhodná jako odreagování během výuky, kdy učitel vidí, že žáci jsou unavení a ztrácejí pozornost. Pro zpestření může místo učitele zastoupit některý z žáků. Při dostatečné jazykové zdatnosti žáků se může místo slova létat použít i jiné, například plout, jet apod.

(Hanšpachová, str. 26, 2010)

KOŠÍKOVÁ POSLEPU / BASKETBALL BLINDFOLD

jazykový cíl: určování směrů, slovosled

časová náročnost: 10 minut

uskupení třídy: práce ve skupině

třída: 3. A

pomůcky: šátek, noviny, krabice (koše)

modifikace: tvorba složitějších větných konstrukcí – „Go to the left, jump three times in front of you.“

průběh aktivity:

Žáky rozdělíme do několika skupin, kdy jeden člen skupiny má zavázané oči a snaží se papírové koule vyrobené z novin hodit do koše (krabice). Ostatní členové skupiny žákovi napovídají v angličtině. Za každé strefení se počítá skupině jeden bod.

doporučení:

Žáky je dobré rozdělit na čtyři až pět skupin, aby se navzájem nerušili při napovídání a házení. Pokud je to možné, může jedna či dvě skupiny plnit tento úkol na chodbě vedle třídy, je ovšem nutné dodržovat pravidla chování a nerušit výuku v ostatních třídách. Hra je vhodná i do přírody a na školní výlety.

(Hanšpachová, str. 20, 2010)

POHYBOVÁ ŘADA / GYM SEQUENCE

jazykový cíl: části těla, pohybová slova, imperatives

časová náročnost: 5 minut

uskupení třídy: samostatná práce

třída: 3. A

pomůcky: žádné nebo rytmičná hudba

modifikace: složitější větné stavby

průběh aktivity:

Žáci se postaví vedle své lavice a učitel jim vysvětlí, že jim bude dávat různé instrukce k pohybu a směru v angličtině. Žáci si představí, že jsou na hodině cvičení. Rytmičná taneční hudba může dokreslit tu správnou atmosféru během hry. Učitel vydává různé pokyny dle jazykové úrovně žáků, například „Hands in the air. One, two! Jump to the left. One, two! ...“.

doporučení:

Pro starší žáky se může použít už složitější větná sekvence, která na konci vytvoří jednoduchý taneček. Žáci si mohou vymýšlet instrukce mezi sebou ve skupině a jednotlivé skupiny pak navádět ostatní žáky ve třídě. Je dobré také uklidit nábytek ve třídě ke stranám nebo se přesunout na koberec, pokud je k dispozici.

(Read, str. 20, 2007)

Aktivity zaměřené na psaní (writing skills)

BĚHACÍ DIKTÁT / RUNNING DICTATION

jazykový cíl: procvičení slovní zásoby, slovosled

časová náročnost: 10 minut

uskupení třídy: práce ve dvojicích

třída: 3. A

pomůcky: psací potřeby, papír, flashcards

modifikace: slovíčka, věty až souvětí

průběh aktivity:

Žáci si najdou spolužáka do dvojice a najdou si místo ve třídě, kde se jim bude pohodlně psát. Střídají se navzájem v psaní a běhaní. Jeden žák vyběhne na místo, kde jsou papírky s větami nebo flashcards s obrázky k vybrané slovní zásobě. Žák, který vybíhá k místu, si musí zapamatovat jednu větu nebo pojmenovat flashcard v anglickém jazyce a sdělit to zapisujícímu žákovi. Na konci jim vyjde kus souvislého textu nebo třeba slovní zásoba týkající se jídla.

doporučení:

Papírky umístíme na dobře dostupné místo pro všechny žáky ve třídě.

ŠTAFETA / RELAY RACE

jazykový cíl: procvičení slovní zásoby

časová náročnost: 10 minut

uskupení třídy: práce ve skupinách

třída: 3. A

pomůcky: psací potřeby, prázdný list papíru

modifikace: jakákoliv slovní zásoba

průběh aktivity:

Žáci pracují ve skupinách. Jeden vybraný žák si vytáhne počáteční písmeno, na které budou ostatní žáci vymýšlet a připisovat slova. Učitel může omezit počet slov například na deset či patnáct na jedno písmeno. První žák tedy vyběhne k tabuli, napíše první slovo začínající na vybrané písmeno a poté běží ke své skupině a předá psací potřebu na tabuli svému kolegovi ve skupině a ten vybíhá a dopisuje další slovo. Nejrychlejší skupina vyhrává.

doporučení:

Učitel může omezit nejen počet slov na skupinu, ale i téma, pod které musí slova zapadat. Například oblečení na zimu a počet slov je osm. Tato aktivita je vhodná na začátek hodiny jako tzv. warm up activity.

KOULOVÁNÍ / SNOWBALLING

jazykový cíl: procvičování tvoření vět tázacích

časová náročnost: 10 minut

uskupení třídy: práce ve dvojicích, práce ve skupinách

třída: 3. A

pomůcky: psací potřeby, papíry

modifikace: tvorba otázek podle témat – například s užitím určitého zájmena, slovního jevu aj.

průběh aktivity:

Učitel rozdělí náhodným výběrem žáky do dvojic, které se postaví naproti sobě v dostatečné vzdálenosti a každý z dvojice si napíše tři otázky na papíry, ze kterých pak vytvoří sněhové koule. Na povel učitele začnou žáci s koulováním a hází po sobě papíry s otázkami, po nějakém čase se hra zastaví, každý žák posbírá tři nejbližší sněhové koule nejbližše jemu umístěné a písemně odpoví na otázky. Poté se znovu zahájí sněhová bitva, po čase se opět zastaví, žák sebere další tři sněhové koule, které jsou nejbližše jemu, a přečte si odpovědi na otázky. Poté na základě odpovědí chodí po třídě a ptá se spolužáků tak, aby byl schopen dohledat autora těchto odpovědí.

doporučení:

Hra se dá také hrát v uzavřených skupinkách po pěti až šesti žácích. Druhou část hry s kladením otázek bych použila až u starších ročníků. V mladších ročnících bych se hlavně zaměřila na první část hry a zkontrolovala spelování a gramatiku jednotlivých odpovědí i otázek ve dvojicích navzájem.

(Buttner, str. 93, 2013)

Aktivity zaměřené na mluvení (speaking skills)

ANO – NE / YES – NO

jazykový cíl: spelling

časová náročnost: 5 - 10 minut

uskupení třídy: samostatná práce

třída: 3. A

pomůcky: židle, měkký lehký míč

modifikace: barvy, číslovky, slovesa, zvířata, jakákoliv slovní zásoba

průběh aktivity:

Žáci sedí v kruhu na židlích, uprostřed kruhu je jeden žák, který má míč a hodí ho kterémukoliv spolužákovi sedícímu v kruhu. Žák přitom vykřikne „yes“ nebo „no“, pokud vykřikne „yes“, musí žák sedící na židli chytit míč a zároveň říct jméno svého souseda sedícího vpravo, pokud žák s míčkem při hodů vykřikne „no“ musí sedící žák říct jméno souseda sedícího vlevo. Hra se dá obměňovat, pro mladší ročníky se například může říkat česká a anglická varianta slov „ černá – black“. Česká varianta je pro souseda sedícího vlevo, anglická pro souseda sedícího vpravo.

doporučení:

Tato hra je vhodná jako seznamovací hra na začátek školního roku, kdy se žáci ještě tolik neznají nebo na různé školní výlety či pobyty v přírodě, kde mohou být žáci i s jiných tříd.

(Hanšpachová, str. 24, 2010)

ZOO / THE ZOO

jazykový cíl: mluvený projev

časová náročnost: 5 - 10 minut

uskupení třídy: samostatná práce

třída: 3. A

pomůcky: židle

modifikace: dle úrovně slovní zásoby jednotlivých ročníků (zvířata), složitější větné vzorce (např. „Yesterday I was in a zoo and I saw ...“)

průběh aktivity:

Každý žák sedí v kruhu na židli. Uprostřed je vedoucí, který má za úkol říct „I am in a zoo and I can see... a bear and a wolf.“ Před začátkem hry si každý žák vybere jedno zvíře, které bude zastupovat a které se vyskytuje v zoo. Pokud vedoucí řekl zrovna jeho zvíře, musí vstát a rychle si vyměnit místo s dalším žákem, jehož zvíře také zaznělo. Vedoucí se snaží sebrat někomu z nich místo na židli pro sebe. Vedoucí může také jen zakřičet „zoo“, což je pokyn pro úplně všechny žáky, aby si v rychlosti vyměnili místa.

doporučení:

Před hrou je dobré zopakovat pravidla bezpečnosti, aby nedošlo ke zbytečným srážkám či zraněním. Hra se dá také obměnit na jinou slovní zásobu, není nutné se pohybovat pouze v prostředí zoo. Téma může být například škola a školní pomůcky, obchod dopravní prostředky aj.

(Hanšpachová, str. 20, 2010)

CUKR, KÁVA, LIMONÁDA / SUGAR – COFFEE - LEMONADE

jazykový cíl: příslovce místa – prostor (slovní zásoba)

časová náročnost: 10 minut

uskupení třídy: samostatná práce

třída: 3. A

pomůcky: žádné

modifikace: složitější větné vazby, víceslovný popis umístění žáka

průběh aktivity:

Jeden vybraný žák se postaví na jednu stranu třídy zády k ostatním žákům. Zatímco odříkává známou říkanku „Cukr, káva, limonáda, čaj, rum, bum / Sugar, coffee, lemonade, tea, drum, bum“, ostatní se pohybují o nejrychleji směrem k němu. Na konci říkanky se žák rychle otočí, pokud vidí někoho se hýbat, ptá se ho anglicky na jeho pozici „Where are you now?“. Žák odpovídá správně gramaticky, kde se zrovna nachází. Pokud žák neodpoví správně, vrací se zpět na začátek. Cílem hry je dostat se na místo vybraného žáka a nedat tomuto žákovi důvod k otázce.

doporučení:

Hra je vhodná do prostornějších tříd, kde je dostatek místa nebo stačí udělat volný prostor místo jednoho oddělení, není nutné vyklízet nábytek z celé třídy. Doporučuji jako hru za odměnu na závěr vyučování.

(Eibenová, str. 47, 2013)

LOUTKY / PUPPETS

jazykový cíl: pohybová slovesa – slovní zásoba

časová náročnost: 10 minut

uskupení třídy: samostatné práce

třída: 3. A

pomůcky: žádné

modifikace: složitější větné vazby s použitím pohybových sloves u žáků vyšších ročníků

průběh aktivity:

Všichni žáci stojí v kruhu, drží se za ruce a představují loutky. Jeden z nich je loutkář a jde doprostřed. Říká ostatním loutkám, jak se mají pohybovat, používá tuto frázi „Puppets, puppets – do this: jump, smile, walk, sit down, put your hands up, ...“ Pokud použije gramaticky nesprávnou formu, vymění ho jiný žák. Cílem je, aby si každý žák zahrál na loutkáře. Učitel může žáky střídat náhodně, pokud nedělají žádné chyby.

doporučení:

Rozdělit žáky do dvou až tří nezávislých skupin, aby byli žáci nuceni víc mluvit a střídat se v roli loutkáře častěji.

(Eibenová, str. 55, 2013)

NA BABU / PLAY TAG

jazykový cíl: slovní zásoba podle kategorií

časová náročnost: 5 minut

uskupení třídy: práce ve skupinách

třída: 3. A

pomůcky: žádné

modifikace: vybraná témata dle ročníků – např. jídlo, počasí, domácí zvířata, oblečení, dny v týdnu aj.

průběh aktivity:

Žáci hrají klasickou hru na babu s tím, že jeden žák má babu a honí ostatní, jakmile se dotkne spolužáka, musí spolužák říct nahlas a gramaticky správně výraz v anglickém jazyce, který souvisí s vybraným tématem. Téma vybírá učitel na základě slovní zásoby, kterou chce zrovna procvičit. Pokud žák neřekne výraz správně nebo co nejrychleji, zamrzne. Učitel může určit jednoho dalšího žáka, který může žáka nechat odmrznout a zapojit se znovu do hry.

doporučení:

Rozdělit žáky do dvou až tří nezávislých skupin, aby byly žáci nuceni víc mluvit a střídat se v roli honiče častěji. Hra opět vyžaduje dostatečný prostor. Doporučuji ji zařadit na začátek hodiny jako zahřívací aktivitu, kdy je i čas během přestávky přestavět nábytek ve třídě do bezpečné polohy. U starších a zkušenějších žáků může učitel určit více než jednoho žáka, který má babu, hra tím bude pestřejší a žáci budou muset být pohotovější.

(Buttner, str. 123, 2013)

4.2 Výuka anglického jazyka v hodinách tělesné výchovy

Rušná část

NA MOLEKULY/ MOLECULES

jazykový cíl: procvičování slovní zásoby (numbers, body parts, colours, action verbs)

pohybový cíl: zahřátí organismu, uvolnění páteře, připravení těla na zátěž během vyučovací jednotky

třída: 3. A

pomůcky: žádné

popis aktivity:

Obdoba pohybové jazykové hry z hodin anglického jazyka, kdy se žáci pohybují volně po tělocvičně a na znamení učitele se seskupí do několik skupin podle instrukcí – například čísel nebo barev apod. Učitel dá znamení a žákům nahlas sdělí pojem v anglickém jazyce, který po nich vyžaduje vytvořit. Učitel může u mladších ročníků využít i obrázkové nebo slovní karty, aby žáci měli nápovědu a mohly se řídit nejenom na základě svých poslechových dovedností.

modifikace:

- A) NUMBERS: Žáci se spojují do skupin na základě čísel.
- B) COLOURS: Žáci vytváří skupiny na základě barev, které mají na sobě (ve skupině mohou být žáci stejných nebo různých barev, záleží na instrukcích učitele).
- C) ACTION VERBS: Žáci se nejen shromažďují do skupin po povelu učitele, ale mezitím se i pohybují po tělocvičně na základě pohybových sloves, které jim učitel sděluje. Například „Let’s run. / Běžte.“ nebo „Let’s crawl. / Plazte se.“
- D) BODY PARTS: Žáci vytvoří skupinu a navzájem se dotýkají té části těla, kterou učitel řekl společně s pokynem v anglickém jazyce. Například „Let’s

make groups of five and touch your shoulders.“ / „Udělejte skupinky po pěti a dotýkejte se ramen.“

WEATHER / POČASÍ

jazykový cíl: počasí – slovní zásoba, tvorba sloves s „ing“ formou a vět jednoduchých v přítomném průběhovém čase

pohybový cíl: zahřátí organismu, uvolnění páteře, připravení těla na zátěž během vyučovací jednotky

třída: 3. A

pomůcky: lavičky, obruče, menší kroužky, žíněnky, díly švédské bedny

popis aktivity:

Jednotlivé nářadí/náčiní rozmístíme po celé cvičební ploše. Seznámíme žáky s tématem rušné části a vysvětlíme jim, k čemu slouží jednotlivé nářadí/náčiní, případně zopakujeme druhy počasí a tvorbu sloves v přítomném průběhovém čase. Žáci se pohybují volně mezi jednotlivým nářadím/náčiním, střídají polohy i směry (běh, chůze pozadu, chůze po čtyřech apod.) a na povel učitele se přesunou na jiné nářadí, či náčiní. Jednotlivé povely učitele odpovídají různým typům počasí:

lavičky – potopa – „Rain. / It’s raining.“ – žáci vyskočí na lavičky, aby se neutopili

menší kroužky – bouřka – „ Storm.“ – každý žák si klekne do kroužku a schová hlavu před bouřkou

žíněnky, díly švédské bedny (představují dům) – sníh – „Snow. / It’s snowing.“ – žáci si stoupnou na žíněnku nebo do bedny a schovají se před sněhem

leh na zádech - slunce – „Sunny. / It’s sunny.“ – žáci si lehnou na záda různě po tělocvičně a jakoby se opalují na slunci

modifikace:

Pokud nemáme dostatek náradí, můžeme lavičky vyměnit za cokoliv vyvýšeného nad podlahou (destičky na atletickou průpravu apod.) nebo místo dílů švédské bedny použijeme kužele či barevné mety jako znázornění domečky. U starších žáků se mohou žáci střídat v povelích a zadávat je svým spolužákům místo učitele, procvičí si tak i svou výslovnost a mluvený projev v cizím jazyce.

ANIMALS / ZVÍŘATA

jazykový cíl: slovní zásoba – the Zoo, pets, safari animals etc.

pohybový cíl: zahřátí organismu, uvolnění páteře, připravení těla na zátěž během vyučovací jednotky

třída: 3. A

pomůcky: flashcards (slovní nebo obrázkové karty)

popis aktivity:

Žáci se pohybují volně po tělocvičně, na povel učitele předvádí pohyb zvířete, které jim učitel sdělí v cizím jazyce. Například „elephant / slon“ nebo „snake / had“ nebo „giraffe / žirafa“. Jednotlivá slovíčka volíme tak, aby žáci střídaly polohy těla a vykonávaly střídavě pohyb v nízkých a vysokých polohách.

Pro samovolný směr pohybu u všech žáků je dobré položit například overbally nebo smotaná švihadla po celé ploše cvičebního prostoru, aby byly žáci nuceni běhat či chodit mezi nimi.

modifikace:

U jazykově i pohybově vyspělejších kolektivů může učitel předat část své odpovědnosti na žáky tím, že žáci sami postupně vykřikují názvy zvířat v angličtině a podílí se na průběhu rušné části sami, zároveň si procvičují svou výslovnost.

doporučení:

U mladších ročníků doporučuji použít obrázkové karty jako nápovědu. Spojením poslechu a vizualizace dochází k lepšímu osvojení cizího pojmu.

FOOD / JÍDLO

jazykový cíl: slovní zásoba na téma jídlo, zdravé a nezdravé potraviny

pohybový cíl: zahřátí organismu, uvolnění páteře, připravení těla na zátěž během vyučovací jednotky

třída: 3. A

pomůcky: malé kroužky/ barevné mety/ kužele

popis aktivity:

Učitel dá před začátkem rušné části na jednu stranu tělocvičny stejně barevné kroužky, které představují zdravé potraviny (volíme vhodné barvy – zelená, modrá, žlutá) a na opačnou stranu tělocvičny položí kroužky výrazně barevně odlišné barvy (červená, fialová, oranžová) představující nezdravé potraviny. Poté s žáky rychle zopakuje význam zdravých a nezdravých potravin pro naše tělo a vysvětlí princip aktivity.

Žáci se shromáždí uprostřed tělocvičny a učitel jmenuje různé potraviny v anglickém jazyce, například „tomato, apple, pizza, chips, ketchup, carrot aj.“ a žáci se vydají k barevnému kroužku, který odpovídá tomu, jestli je daná potravina zdravá či nezdravá.

Žáci se pohybují během, rychlejší chůzí, po čtyřech, plazením, chůzi ve dřepu apod.

modifikace:

Výchozí pozici, při které jsou žáci uprostřed tělocvičny a čekají na další pokyn učitele, můžeme různě měnit, například že žáci stojí čelem k sobě, zády k sobě, leží na zádech, sedí v tureckém sedu apod. Pro méně zkušené jazykové uživatele můžeme opět využít obrázkové karty jako nápovědu.

Průpravná část

V této části výuky je nezbytné klást důraz na správně provedený pohyb u všech jedinců, z hlediska zdravotní tělesné výchovy se dodržuje pravidlo postupu od předklonů, přímivých cviků, úklonů, po rotaci a rotační klony. Při této příležitosti se hodí alespoň procvičit slovní zásobu směrů a čísel. Vzhledem ke klidné povaze této části hodiny je čas využít slovní spolupráci žáků, kdy může učitel procvičit jednotlivá slovíčka s každým jedincem a případně i opravit výslovnost či doplnit překlad.

Ukázka vybraných aktivit:

A) SMĚRY / DIRECTIONS

Během úklonů či rotací dáváme pokyny žákům v anglickém jazyce „to the left/ vlevo, to the right/ doprava, back / zpět, forward/ dopředu“.

B) POČÍTÁNÍ / COUNTING

Lze využít během zpevňovacích nebo protahovacích cviků, kde je nezbytná výdrž. Učitel počítá společně se žáky, většinou nám stačí čísla od 0 do 10 – „one, two, three, four, ...“ . U starších ročníků můžeme využít počítání od řádově většího čísla, například 40 – „forty – one, forty – two, forty – three, ...“nebo počítáme po desítkách – „ten, twenty, thirty, forty, fifty, ...“.

C) POHYBOVÁ SLOVESA / ACTION VERBS

U jednotlivých poloh v rámci průpravné části se může učitel zaměřit na základní pohybová slovesa, jako jsou „turn around / otoč se dokola, turn your head / otoč hlavu, look / podívej se, ...“.

Hlavní část

Nejdůležitější část vyučovací jednotky se vyznačuje tím, že cíle hodiny se převážně odrážejí v ní, tudíž jsou na tuto část kladeny ty nejvyšší nároky z hlediska pohybových cílů učitele. Nicméně se tato část dá také využít k výuce a procvičení anglického jazyka. Využití je vhodné v úvodní složce hlavní části, kdy se řeší organizace celé hlavní části. Například při kruhovém provozu nebo rozmisťování náčiní a náradí na některé stanoviště v rámci atletické či gymnastické přípravy.

Učitel může využít dosavadní znalosti žáků zejména v oblasti slovní zásoby a rozdělit tak žáky do týmů na základě určování barev, názvů zvířat, počítání aj. Jako pomůcky využije obrazové či slovní karty.

U pokročilejších žáků se dá využít i rozvoj slovní zásoby přímo během hodiny, například u kolektivních sportů jako je fotbal, házená, basketbal. Předpokladem je velmi intenzivní a kvalitní jazyková příprava během jiných hodin výuky. To se týká hlavně jazykově zaměřených či tzv. bilingvních škol.

Závěrečná část

Obvykle tuto část hodiny dělíme na dvě menší složky, a to složku protahovací a složku relaxační. Aktivity s využitím anglického jazyka jsem tedy také zařadila do jedné či druhé složky.

Protahovací složka

Zde můžeme využít vhodné písně či říkanky, které slouží nejen k opakování slovní zásoby (například - numbers, body parts), ale i jako sjednocující prvek, kdy by tělo mělo vydržet ve stabilizované poloze. Na závěr hodiny provádíme strečink v nízkých polohách jako je sed, úzký sed roznožný, sed zkřížený skrčmo (turecký sed) a jiné. Důležité je protažení dolních končetin a beder, které jsou po celou dobu vyučovací jednotky velmi namáhány, dle druhu a zaměření hodiny pak protahujeme a uvolňujeme i jiné svalové partie.

Písně jsou vybírané na základě jejich popularity a četnosti výskytu v různých učebnicích a pracovních sešitech dostupných pro český školní vzdělávací trh. Vzhledem k tomu, že se již počítá s perfektní znalostí žáka dané písně, je potřeba vybrat úzký okruh písní, který je známý a dostupný všem.

Head Shoulders Knees and Toes – při této písni si žáci nejen zopakují části těla, ale dokonce si protáhnou zadní stranu dolních končetin při napodobování doprovodného pohybu k této písni

The Finger Family – žáci jsou v úzkém sedu roznožném a pomocí této písně si opakují názvy jednotlivých prstů, zároveň protahují zadní stranu dolních končetin

Ten Little Fingers – podobné využití jako předchozí písně, můžeme využít i jako zklidňující prvek na úplný závěr hodiny, kdy budou žáci pouze sedět v kruhu ve stabilní poloze, například v tureckém sedu

Counting/ Počítání – místo písní či říkanek se dá strečink doprovodit počítáním v cizím jazyce v různých obměnách (od 1 do 10, po desítkách, po stovkách apod.), v každé

poloze setrváme určitý počet čísel v řadě, velmi vhodná aktivita pro celkové zklidnění organismu

Relaxační složka

Slouží ke krátkému a úplnému zklidnění tepové frekvence a organismu po předchozí námaze během vyučovací jednotky. Zde jsem vybrala písně či říkanky, které mají pomalé tempo, a tematicky souvisí s relaxací.

Teddy Bear, Teddy Bear – žáci napodobují slova písně pohybem a postupně přechází do nižších poloh, až dojdou do úplného lehu

Peak - A - Boo – píseň vhodná na jemné probuzení po relaxaci

Twinkle, Twinkle Little Star – známá ukolébavka, velmi vhodná pro navození odpočinkové atmosféry

5 DISKUZE

Anglický jazyk je běžnou součástí našich každodenních životů, je tedy zřejmé, že je i nedílnou součástí životů žáků všech základních škol. S jazykem a jeho různými podobami se žáci setkávají nejen během výuky, ale i ve svém volném čase. Je dnes samozřejmostí, že se dítě učí alespoň jednomu cizímu jazyku od třetího ročníku primárního vzdělávání, ale čím dál tím častěji se věnuje studiu cizího jazyka již od předškolního vzdělávání či po vstupu na základní školu. V drtivé většině je tímto cizím jazykem právě anglický jazyk, který je nejrozšířenějším jazykem na světě a dnes se s ním domluvíme v podstatě kdekoliv na naší planetě.

Na druhé straně zde máme pohyb, který z našich životů pomalu mizí již od narození a odborná společnost stále častěji diskutuje o tom, jaký to má vliv na náš vývoj a život celkově. Sport se stává méně dostupnou aktivitou a i finančně náročnou pro určité společenské vrstvy lidí, tudíž i sportující mládeže každoročně ubývá.

V současné době umožňuje Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, nové a moderní přístupy ve výuce nejenom cizích jazyků. To znamená, že učitel má více možností jak zpestřit výuku, využívá jiné metody a formy, než je klasická frontální výuka a v oblasti cizích jazyků se objevuje častá skupinová spolupráce, mnohem větší komunikace mezi učitelem a žákem a i mezi žáky samotnými. Obzvlášť na prvním stupni základní školy se stává velmi oblíbeným vyučováním integrované vyučování, kdy se prolíná více předmětů najednou během jedné vyučovací hodiny.

Na základě mé praxe s metodou HDEE, která většinu času výuky využívá kinestetického učebního stylu a učení poznáváním jsem se rozhodla využít tento styl i na základní škole a ověřit si jeho pozitivní vliv na vzdělávání žáků. Zároveň jsem chtěla vyzkoušet propojení anglického jazyka i do hodin tělesné výchovy, protože jsem viděla určité spojitosti mezi pohybovými aktivitami využívanými v rámci hodin anglického jazyka a tělesnou výchovou. K této problematice bohužel neexistuje téměř žádná literatura, nicméně jsem při tvorbě aktivit pro tělesnou výchovu vyšla z mé dosavadní trenérské praxe, kdy se věnuji obecnému pohybovému rozvoji dětí od batolecího věku až po mladší školní věk a spojila to i se zkušenostmi s metodou HDEE.

Hodiny anglického jazyka s využitím kinestetického učebního stylu jsem aplikovala na 33. základní škole v Plzni u žáků třetího ročníku. Ve třídě bylo celkem 25 žáků, z toho 12 děvčat a 13 chlapců. Vzhledem k tomu, že se jednalo o sportovní školu, neměla jsem ze zavádění samotných aktivit strach. Žáci velice dobře reagovali na pohybové hry, byli většinu času motivovaní, zvyklí pracovat ve skupinách nebo spolupracovat ve dvojicích. Vzhledem k sportovnímu založení dětí občas nastala ve třídě až příliš soutěživá atmosféra, která se nicméně dala velmi snadno zklidnit.

Aktivity zaměřené na mluvení a poslech patřily po celou dobu ověřování aktivit mezi nejoblíbenější a jejich samotný průběh byl rychlý a bezproblémový, dokonce jsem si mohla dovolit i hru několikrát zopakovat. Oproti tomu aktivity zaměřené na psaní byly vždy časově náročnější a žáci potřebovali často mou pomoc. Rozhodla jsem se tedy pro častější zařazení her věnovaných spellingové problematice a výsledek se dostavil již během jednoho týdne. Psací aktivity se zrychlily, průběh se ustálil a byla vidět i větší motivace u dětí. Ve třídě se vyskytují tři žáci s dyslexií a jeden žák s koktavostí, u kterého je zaveden individuální vzdělávací plán. Po mém působení jsem u těchto žáků zaznamenala pokrok zejména v psaném projevu, kdy se u nich dříve objevovalo spousty chyb v hláskování a zaměňování podobných písmen. U žáka s koktavostí se eliminoval tento problém při mluveném projevu, zejména během hodiny tělesné výchovy. Tento fakt beru jako velmi pozitivní zprávu, nicméně důvody, proč se tomu tak stalo, by vyžadovaly dlouhodobější odborné zkoumání. Hodiny tělesné výchovy patří v této třídě k nejoblíbenějším. Počáteční reakce žáků na to, že se během těchto hodin budeme věnovat i anglickému jazyku, byly rozpačité. Ale již po první hodině jsem dostala několik pozitivních zpětných vazeb, že se jim aktivity moc líbily a užili si je. Jejich obavy pramenily z toho, že si představovali podobnou výuku jako ve třídě, kdy žák pasivně přijímá obsah výuky a není v pohybu. Během období, které jsem strávila na 33. základní škole v Plzni, si třída velmi navykla na to, že se v tělocviku setkávají i s jiným předmětem, že se třídní učitelka na základě mého ověřování aktivit rozhodla v tomto stylu výuky pokračovat a i po mém odchodu aplikuje minimálně jednou týdně aktivity spojené s jiným oborem do hodin tělesné výchovy.

Zavádění aktivit spojených s anglickým jazykem do hodin tělesné výchovy pro mě představovalo mnohem větší výzvu. Zjistila jsem, že je nezbytné opakovat předcházející

hodinu anglického jazyka slovní zásobu či gramatické jevy, kterým se chce učitel věnovat během tělesné výchovy, aby pak nedocházelo k demotivaci ze strany žáků a vše proběhlo podle časového plánu vyučovací jednotky. Doporučuji také během hodiny zařadit jednu až dvě aktivity věnované anglickému jazyku a rozhodně se nesnažit dávat alespoň jednu aktivitu každou vyučovací hodinu. Nejvhodnější části výuky tělesné výchovy pro aplikaci aktivit v anglickém jazyce jsou rušná a závěrečná část, kdy není dáván tak veliký nárok na preciznost provedení pohybových aktivit a v těchto částech lze i operativně zacházet s úbytkem či přebytkem času v rámci celé vyučovací hodiny. Tematické plány pro tělesnou výchovu na prvním stupni základní školy obsahují mnoho cílů jak pro učitele, tak pro žáky, není tedy nezbytně nutné výuku ještě předimenzovat. Žáky hodiny velmi bavily, dostávala jsem během výuky velmi často pozitivní zpětnou vazbu ze strany dětí i třídního učitele. A dokonce jsem zaznamenala progres u velké části třídy, hlavně v mluveném projevu v anglickém jazyce.

6 ZÁVĚR

V teoretické části své práce jsem se zabývala žákem v mladším školním věku, jeho potřebami a problematikou pohybové zátěže jedinců v tomto období. Z didaktického hlediska jsem se zaměřila na učení, jeho proces a hlavně druhy učení, kam patří i kinestetický učební styl. Okrajově jsem zmínila i metodu Helen Doron Early English, se kterou mám sama zkušenosti jako lektorka. Co se týče problematiky anglického jazyka a integrované výuky, zabývala jsem se i mezinárodně ověřenou metodou CLIL.

V praktické části jsem při tvorbě jednotlivých aktivit vycházela z dostupné literatury a z velké části i z vlastních zkušeností, některé aktivity jsou více pohybové jiné méně, to záleží na druhu a zaměření aktivity. V rámci hodin anglického jazyka jsem vyšla z tradičního jazykovědného dělení na aktivity zaměřené na poslech, čtení, mluvení a psaní. V hodinách tělesné výchovy jsem naopak zvolila rozdělení do jednotlivých částí hodin, v některých částech bylo hledání a vytváření aktivit jednoduché, v jiných naopak vzhledem k povaze těchto částí obtížné.

Zavádění aktivit do výuky bylo hned od začátku velmi snadné, žáci byli motivovaní a byl u nich vidět zájem o jednotlivé aktivity. Po určité době se dostavil i jazykový progres. Vzniklé aktivity pracují na rozvoji jazykových i pohybových dovedností žáků,

Jednotlivé úkoly a tím i vytyčený cíl práce se podařilo splnit. Doufám, že se mi podařilo vytvořit metodickou pomůcku pro učitele nejen cizích jazyků, kterou lze aplikovat po menší úpravě i na vyšších stupních našeho vzdělávání.

SUMMARY

The aim of this diploma thesis was to design, implement and examine the physical activities in English language education and apply English language didactics to Physical Education lessons. Principally I used the kinaesthetic learning style and CLIL methodology for primary education. The new activities work to develop the language and motor skills of pupils, and can be adapted to their mental and educational level.

I believe I have developed a teaching tool for foreign language teachers. We can also use this tool for higher education, with small changes. All of the pupils enjoyed the English and Physical Education lessons, they also improved their language communication and physical versatility.

POUŽITÁ LITERATURA

BUTTNER, Amy. *100 aktivit, her a učebních strategií ve výuce cizích jazyků: praktické návody, jak zpříjemnit výuku studentům i sobě*. 1. vyd. Brno: Edika, 2013. ISBN 978-80-266-0203-3.

COMPILED BY EMMA DAFOUZ AND MICHELE C. GUERRINI. *CLIL across educational levels: experiences from primary, secondary and tertiary contexts*. Madrid: Richmond-Santillana, 2009. ISBN 9788466802598.

Content and language integrated learning (CLIL): at school in Europe. Brussels: Eurydice, c2006. ISBN 92-79-00580-4.

COYLE, Do, Philip HOOD a David MARSH. *CLIL: content and language integrated learning*. 1st pub. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. ISBN 978-0-521-13021-9.

ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.

EIBENOVÁ, Klaudia. *Hry ve výuce angličtiny: jazykové hry, hádanky k rozvoji řeči, dramatizace pohádek, tematické slovníčky : A1-B2*. 1. vyd. Brno: Edika, 2013. ISBN 978-80-266-0208-8.

FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 2. Překlad Karel Balcar. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-626-8.

HANŠPACHOVÁ, Jana a Zuzana ŘANDOVÁ. *Angličtina plná her: pro děti předškolního a mladšího školního věku*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-708-4.

Helen Doron Early English. *Helen Doron English Angličtina pro děti* [online]. 2015 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://helendoron.cz/>

HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-888-0.

HNÍZDILOVÁ, Michaela. *Tělovýchovné chvílky, aneb, Pohyb nejen v tělesné výchově*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4010-6.

HONDLÍK, Jan. *Sportovní a pohybové hry na 1. stupni základní školy*. 1.vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1992. ISBN 80-7040-041-2.

KAZELLEOVÁ, Jitka, VÁŇOVÁ, Tamara (ed.). *CLIL do škol: sborník konference*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5938-2.

KOVALIK, Susan a Karen D OLSEN. *Integrovaná tematická výuka: model*. 2. opr. vyd. Kroměříž: Spirála, 1995. Vzdělávání pro 21. století. ISBN 80-901873-1-5.

Kids songs. *The Place for Children's Music* [online]. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://www.kidsongs.com/>

Kinestetika. *Kinestetika - pohyb je život* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.kinestetika.cz/>

KORVAS, Pavel a Jan CACEK. *Integrovaná výuka a tělesná výchova na základní škole*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4988-8.

MAREŠ, Jiří. *Pedagogická psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0174-8.

MATĚJČEK, Zdeněk a Marie POKORNÁ. *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. Vyd. 1. Jinočany: H & H, 1998. ISBN 80-86022-21-8.

MEHISTO, Peeter, María Jesús FRIGOLS a David MARSH. *Uncovering CLIL: content and language integrated learning in bilingual and multilingual education*. 1st pub. Oxford: Macmillan, 2008. Macmillan books for teachers. ISBN 9780230027190.

NOVOTNÁ, Lenka, Miloslava HŘÍCHOVÁ a Jana MIŇHOVÁ. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2004. ISBN 80-7043-281-0.

PODROUŽEK, Ladislav. *Integrovaná výuka na základní škole v teorii a praxi*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2002. Zkušenosti, nápady, inspirace. ISBN 80-7238-157-1.

READ, Carol. *500 activities for the primary classroom*. 1st pub. Oxford: Macmillan Education, 2007. Macmillan books for teachers. ISBN 9781405099073.

Super-Nature. *Super-Nature 1 a 2* [online]. 2007 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://supernature.cz/>

SVOBODOVÁ, Lenka, Pavlína VACULÍKOVÁ, Zuzana HLAVOŇOVÁ, et al. *Trendy v realizaci pohybové aktivity dětí mateřských škol a 1. stupně základních škol*. První vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-7877-2.

ŠMÍDOVÁ, Tereza, Lenka TEJKALOVÁ a Naděžda VOJTKOVÁ. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2.

The Suzuki Method. *International Suzuki association* [online]. 2016 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://internationalsuzuki.org/method.htm>

ZEMÁNKOVÁ, Marie a Jana VYSKOTOVÁ. *Cvičení pro hyperaktivní děti: [speciální pohybová výchova] : pravidla učení se pohybu, poruchy, používané metodiky, cvičební sestavy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3278-7.

PŘÍLOHA

Aplikace praktické části proběhla na 33. základní škole v Plzni.

Head Shoulders Knees and Toes

Head, shoulders, knees and toes,
Knees and toes.

Head, shoulders, knees and toes,
Knees and toes.

And eyes, and ears, and mouth,
And nose.

Head, shoulders, knees and toes,
Knees and toes.

Head, shoulders, knees and toes,
Knees and toes.

Head, shoulders, knees and toes,
Knees and toes.

And eyes, and ears, and mouth,
And nose.

Head, shoulders, knees and toes,
Knees and toes.

(Zdroj: Kids songs. *The Place for Children's Music* [online]. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://www.kidsongs.com/lyrics/head-shoulders-knees-and-toes.html>)

The Finger Family

Daddy finger, daddy finger, where are you?

Here I am, here I am. How do you do?

Mommy finger, Mommy finger, where are you?

Here I am, here I am. How do you do?

Brother finger, Brother finger, where are you?

Here I am, here I am. How do you do?

Sister finger, Sister finger, where are you?

Here I am, here I am. How do you do?

Baby finger, Baby finger, where are you?

Here I am, here I am. How do you do?

(Zdroj: Bus songs. *The BUS SONGS* [online]. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://bussongs.com/songs/the-finger-family.php>)

Ten Little Fingers

One little, two little, three little fingers,

Four little, five little, six little fingers,

Seven little, eight little, nine little fingers,

Ten little fingers here

Ten little, nine little, eight little fingers,

Seven little, six little, five little fingers,

Four little, three little, two little fingers,

One little finger here

(Zdroj: Bus songs. *The BUS SONGS* [online]. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z:
<http://bussongs.com/songs/ten-little-fingers.php>)

Teddy Bear, Teddy Bear

Teddy bear, teddy bear,

Turn around!

Teddy bear, teddy bear,

Touch the ground!

Teddy bear, teddy bear,

Jump up high!

Teddy bear, teddy bear,

Touch the sky!

Teddy bear, teddy bear,

Bend down low!

Teddy bear, teddy bear,

Touch you toes!

Teddy bear, teddy bear,

Turn out the light!

Teddy bear, teddy bear,

Say good night!

(Zdroj: The Nursery Rhymes. *Nursery Rhymes* [online]. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://www.nurseryrhymes.org/teddy-bear-teddy-bear.html>)

Peek – A - Boo

Peek-a-boo I see you
Hiding behind your hands
Peek-a-boo I see you
Hiding behind your hands.

First I see a little nose
Then two little eyes
Then I say “Oh my, it’s you!”
What a big surprise!

Peek-a-boo I see you
Hiding behind your hands
Peek-a-boo I see you
Hiding behind your hands.

First I see a little nose
Then two little eyes
Then I say “Oh my, it’s you!”
What a big surprise!

(Zdroj: Songs for teaching. *SONGS FOR TEACHING* [online]. [cit. 2016-03-31].
Dostupné z <http://www.songsforteaching.com/cathybollinger/peekaboo.html>)

Twinkle, Twinkle Little Star

Twinkle, twinkle, little star
How I wonder what you are
Up above the world so high
Like a diamond in the sky
Twinkle, twinkle little star
How I wonder what you are

When the blazing sun is gone
When he nothing shines upon
Then you show your little light
Twinkle, twinkle, all the night
Twinkle, twinkle, little star
How I wonder what you are

(Zdroj: Kids songs. *The Place for Children's Music* [online]. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://www.kidsongs.com/lyrics/twinkle-twinkle-little-star.html>)